

Hétköznapi kívánság

Mi az, amire igazán vágyunk Karácsonykor? Egy kis békességre, egy kis nyugalomra? Szeretetre? Megértésre? Bizonyára legtöbbször olyanra vágyunk, amit mi magunk kívánunk másnak évente legalább egyszer, ilyenkor Karácsonykor. És mit adunk ilyenkor? Békességet? Megértést? Vagy inkább olyan dolgot, amit be tudunk csomagolni, hogy a karácsonyfa alá kerülhessen?

Amikor gyermekeim kicsik voltak nehezen értették meg, hogy saját alkotásukkal szerezik másnak a legnagyobb örömet. A szeretet és a gondoskodás, amivel annak idején elkészítettek egy képet, vagy egy kis kincses ládikát, vagy esetleg megtanultak egy verset, vagy később megszerkesztettek egy külön nekem válogatott verses gyűjteményt, sokkal többet ért számomra, mint akármi, amit a keményen összespórolt zsebpénzükből vásároltak volna. Tény és való azért, hogy könnyebb bemenni egy boltba, s megvásárolni valamit, de bármennyire figyelmesen kiválasztott vagy drága az az ajándék, nehezen versenyezhet a saját kézzel-szívvvel létrehozottal.

Az adventi készülődés folyamán mindig eszembe jut, hogy alapjában véve mennyire egyformák vagyunk. Vannak dolgok, például, amit mindenki szeret. Szeretünk postát bontani, szeretünk ajándékot kapni. Jobb kedvünk van, ha süt a nap. Jól esik ágyban maradni, ha kint esik. Jó érzés büszkének lenni. Jól esik, ha meghallgatnak, ha megértnek, ha elfogadnak, ha törődnek velünk. Jó érzés bókot kapni, vagy egy kis figyelmességet, egy kedves gesztust. Szeretünk finomat enni, egy jó filmet megnézni, nevetni. Jó érzés „otthon érezni magunkat”, vagy néha sikerrel járnunk. Jó érzés, ha értékelnek. Szeretjük, ha szeretnek...

(Folytatás az 12. oldalon)

Everyday Wishes

What do we really want for Christmas? Peace and quiet? Love? Understanding? What most of us would like is no doubt the same as what we wish for others at this time of year. And what do we give at Christmastime? Peace? Understanding? Or things we can wrap up to put under the Christmas tree?

When my children were little I had quite a job explaining to them that what would bring the most joy under the Christmas tree is the present they make themselves. The love and thought with which they crafted a picture or a treasure box, learnt a poem perhaps or, when they were older, put together a specially edited collection of poems, meant far more to me than any gift bought from their hard-earned pocket money. Without a doubt though, it is easier to buy something, but no matter how thoughtfully we choose what we buy, or how expensive it is, it is hard to compete with handmade creations of the heart.

(Continued on p. 12)

“First Christmas” oil on canvas Éva Borka ©

**Kellemes karácsonyi ünnepeket
és boldog újévet
kívánunk
minden kedves olvasónak!**

**We wish all our readers
a very merry Christmas
and a healthy,
happy New Year!**

Above: Still Life with Mandolin
 Top left: Erzsébet Square, Szentendre
 Top right: Portrait of a Woman
 Right: Self-Portrait
 Far right: Flowers - Still-life

Géza VÖRÖS
 (1897, Nagydobrony
 - 1957, Budapest)

He studied with Ede Balló then worked at Szolnok and Nagybánya. He was a member of the New Artists' Association and the New Society of Artists. He painted decoratively stylised pictures.

Left: Flowers - Still-life

Right: Woman in Red

Levél Magyarországról

This Letter from Hungary comes from our occasional correspondent, Dr Gábor Maklári, who makes a living as a lawyer, but whose real passion in life is for music. Gábor tells us about a concert he went to on 23 October in Budapest. It was no ordinary concert.

To explain Gábor takes us back to the dark Rákosi years, when in spite of the oppressive dictatorship, Hungary was quite a "world power" when it came to music. The Opera House was at a peak, there were great composers such as Zoltán Kodály and Lajos Bárdos teaching at the Academy of Music, and wonderful musicians performing regularly with the predecessor of today's National Philharmonic, the State Concert Orchestra.

Then came the Revolution. During the Revolution and in the first weeks following its crushing, not only was there no work or school, there were no concerts or theatre either. Many members of the State Concert Orchestra had fled so there was some difficulty bringing together the orchestra again. Their first concert was on 31 December 1956 at the Music Academy under the baton of János Ferencsik. It was an all Beethoven concert that (bravely) started with the Egmont Overture, the piece that the newly independent Hungarian Radio had played over and over again during the days of freedom. That was followed by the Violin Concerto and lastly there was the Eroica (Heroic) Symphony, during the second "Funeral March" movement of which the whole audience spontaneously rose to their feet as one and remained standing for the entire lengthy movement, in what was clearly a tribute to the victims of the Revolution.

The memorial concert on the 23rd of October commemorating the 50th anniversary of the Revolution was of course with the same programme performed by the National Philharmonic under Zoltán Kocsis, but the venue was the Béla Bartók National Concert Hall in the new Palace of the Arts. Tickets were a notional 56 Forints [42c NZ]. The entire concert was an eloquent tribute to the memory of 1956, but what will remain quite unforgettable is that when it came to the slow movement of the Eroica symphony, the whole audience of several thousand rose to their feet – the conductor paused in acknowledgment of what was happening behind him – then the orchestra continued, and the audience remained standing throughout the movement in the most poignant mark of respect for the fallen of '56.

Idén, október 23-án este különleges koncerten voltam Budapesten, a Művészetek Palotája Hangversenytermében. Azon a napon tehát, amelyen az ország és Budapest az 1956-os forradalom 50. évfordulóját „ünnepelte”: délelőtt nagyszabású állami ünnepséggel 56 ország meghívott vezetőjének részvételével, a budapestiektől hermetikusan elzárt Kossuth téren, délután többszázézes FIDESZ nagygyűléssel az Astoriánál, este pedig, - amikor a Nemzeti Filharmonikusok és vezetőjük Kocsis Zoltán már a koncertterem pódiumán szerepelt - az utcákon állig felfegyverzett rendőrök és tüntetők összecsapásával, amelynek számos békés járókelő is áldozatául esett.

Természetesen nem koncertkritikát írok most – ez nem az én területem – inkább egy történetet szeretnék elmesélni, amely egyszerre szól a zene és a történelem kapcsolatáról, valamint a jelen és a múlt összekapcsolódásáról.

Az 50-es évek Rákosi diktatúrájának legsötétebb éveiben

is igaz volt Magyarországra az azóta is sokat emlegetett mondás:

„Magyarország zenei nagyhatalom”. Az Operaház egyik aranykorát élte, ahol estéről estére Székely Mihály, Gyurkovics Mária, Svéd Sándor és társaik produkáltak világszínvonalú előadásokat, a magyar zeneoktatás messze földön híres volt (gondoljuk meg, hogy a Zeneakadémián például Kodály Zoltán és Bárdos Lajos tanított), jobbnál jobb művészek sora lépett fel a Zeneakadémia színpadán, - bár legtöbbjük ezekben

az időkben a „vasfüggönyön túl” soha nem mutathatta meg művészetét.

A forradalom kitörését követő időszakra igaz volt a régi római mondás: „fegyverek közt hallgatnak a Múzsák”. A dicsőséges napokban, majd a fegyveres harcok időszakában és a megtorlás első heteiben nem csak a munka, a tanítás szünetelt, de nem játszottak a színházak sem és teljesen megszűnt a koncertélet.

A forradalom leverését követő apátia első hetei után csak lassan éledezett a dermedtségből a művészvilág és benne a zenész társadalom is. A hazai koncertélet legrangosabb szereplője volt abban az időben a mai Nemzeti Filharmonikus zenekar elődje, az Állami Hangversenyzenekar és vezetőjük a művészete teljében lévő Ferencsik János.

A zenekar krónikájából tudjuk, hogy az együttes a forradalom előestéjén, október 22-én még koncertezett az Erkel Színházban, majd tagjai ezerfelé szóródtak a forradalom viharában. A zenekari próbák csupán december közepe táján kezdődtek újra, kissé foghíjasan, kisegítőik bevonásával, hiszen igen sok addigi tag külföldre távozott.

A forradalom utáni első koncertre 1956. december 31-én délelőtt került sor a Zeneakadémián, amelyen a zenekar Ferencsik vezényletével Beethoven műveket játszott.

A program összeállítás a levert forradalom melletti nyílt kiállításnak tekinthető, ám az akkori hatalom nem vette észre – vagy nem merte észrevenni -, miről is szól a zene. A műsor első száma az Egmont nyitány volt, amely szinte a forradalom szignáljává vált, hiszen a függetlenné vált Magyar Rádió rendszeresen ezt játszotta a dicsőséges napokban, aztán a Hegedűverseny következett, végül a Harmadik, úgynevezett Eroica szimfónia, amelynek már a címe is önmagáért beszélt.

De a koncert nem csupán a műsor összeállítás miatt vált legendássá. Amikor ugyanis a zenekar belekezdett a szimfónia második, híres gyászinduló tételébe, a termet zsúfolásig megtöltő közönség spontán módon, egy emberként felállt, és így hallgatta végig a terjedelmes tételt. Szinte a levegő is megállt azokban a percekben... Nem kétséges, hogy mindez a levert forradalom és hős áldozatai emlékének szólt.

Bevallom, nagy hatással volt rám ez a történet mindig, ahányszor hallottam. Már akkor, amikor még szinte semmit nem hallottam a forradalom utáni megtorlásokról, úgy éreztem micsoda összetartó erőt adhatott egy ilyen közös zenei élmény.

És ezért is éreztem különös örömet, amikor megtudtam, ugyanezt a műsort ismétli meg a forradalom 50. évfordulóján az akkori zenekar utóda, a Nemzeti Filharmonikus zenekar, főzeneigazgatója, Kocsis Zoltán vezényletével, ráadásul jelképes, 56 Ft-os jegyárral. Csupán azt sajnáltam egy kicsit, hogy a koncert helyszíne a kétségtelenül fantasztikus

új koncertterem lesz, - amelyről érdemes lenne egyszer külön is írni – és nem az 50 évvel ezelőtti helyszín, a megkopott, de csodálatos múlttal rendelkező, általam oly nagyon szeretett Zeneakadémia Nagyterme.

A koncertre nehéz szavakat találni, a zenekar ünnepi formában játszott. Az ünnepet azonban csupán a zene teremtette meg, nem volt beszéd, nem volt megemlékezés, mégis amikor Kocsis pálcájának intésére felhangzottak az Egmont nyitány hangjai, mindenki érezte, ezen az estén nem a mára, hanem múltunk egy darabjára gondol előadó és hallgató egyaránt. Beethoven Hegedűversenye lélegzetelállító előadásban hangzott el. Fiala hegedűművésznünk Kelemen Barnabás helyenként éteri hangzásokat csalt elő hangszereiből, a zenekar pedig tökéletesen alkalmazkodva kísérte, mintha nem is egy teljes zenekarról, hanem csak egy kamarazenei társról lett volna szó.

De számomra az igazi csoda a koncert második felében következett. Amikor a zenekar elindította az Eroica szimfónia fenséges gyászindulóját, már nem csupán az 50 évvel ezelőtti történelem emléke lengett a teremben, hanem negyedóra erejéig meg is ismétlődött. Mert 2006. október 23-án a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem több ezres közönsége ugyanúgy egy emberként állt fel, mint elődeik 50 évvel ezelőtt, és minden szónál ékeesebben emlékezett nemcsak '56 áldozataira, de annak a régi hangversenynek egyszerű hétköznapi „hőseire” is, akik 1956 szomorú szilveszterén hitet mertek tenni a forradalom áldozatai mellett.

Mi a történet vége? Valójában nagyon egyszerű. Amikor a közönség felemelkedett a helyéről, a karmester csupán egy pillanatra érezte, hogy hallja, mi történik mögötte, várt, majd a szimfónia hömpölygött tovább, talán pont ugyanúgy, mint annak idején...

Amikor pedig az ütlezárások miatt nagy kerülővel hazaérve, már a TV-ben néztük a rendőrök és tüntetők hajnalig tartó összecsapását, arra gondoltam; ismét egy alkalom, amikor bebizonyosodott, a zene minden elmondott beszédnél, minden leírt szónál alkalmasabb arra, hogy az emlékezés méltóságát megteremtse.

Maklári Gábor

Looking back...

Photographer John Sadovy (1956)

Portrait of Death

Out of Budapest last week LIFE brought unforgettable pictures that added up to the most eloquent report of Hungary's bloody fight against tyranny. They were the work of a virtual unknown: a gentle, pudgy free-lance photographer named John Sadovy. When LIFE released six of his pictures to the Associated Press, hundreds of newspapers across the U.S. snapped up the chance to run them. Sadovy's grim shots of fury, terror and the face of death were all the more remarkable for the cold courage he needed to take them in the most dangerous kind of combat - a confused, vengeful rebellion in which the bullets zinged from all directions.

A short, unheroic figure, 31-year-old photographer Sadovy waded into the thick of the fighting with a pair of old Leicas, used a 35-mm. wide-angle lens at close range for most of his pictures. He leaned over rebels' shoulders to sight his camera along their rifle barrels. Among the casualties in the same action (TIME, Nov. 12): Paris-Match photographer Jean-Pierre Pedrazzini, whose wounds resulted in his death last week. Yet Sadovy's 18 rolls of 35-mm. film showed no tremor. His most memorable sequence: rebels cutting down security police as they poured out of a Communist headquarters. With his pictures. LIFE ran his own terse, vivid account: "I could see the impact of

bullets on a man's clothes . . ."

Tyranny, bloodshed and hardship are no newcomers to Sadovy. Born in Czechoslovakia, he fled his home in 1939 at 14 to avoid German forced-labour camps, later joined a Polish unit of the British Eighth Army. He fought up Italy's Adriatic coast as a company photographer, found that the only way to get good pictures was to stay ahead of the infantry.

After he was demobilized in England in 1948. Sadovy had a thin time trying to work as a photographer. In a grimy London suburb, he managed to survive on two shillings a day during a 15-month period when he earned only £1 by selling an animal picture to Photography.

The turning point came in 1951 when he was down to his last two rolls of film.

He splurged them both on a herd of swans preening themselves on a London park lake, made the rounds of London magazines. Two days later Picture Post telephoned: "The editors want to use your pictures. Will £40 be enough?"

Assignments came easier then. In 1953 Sadovy won a Vogue contest for fashion photographers (though he had never taken a fashion picture before). He married an English girl, became a British subject. Last year the Sadovys moved to Paris, set up living quarters in a trailer. When LIFE needed an extra hand in Budapest, Sadovy's knowledge of Czech, Polish and German, plus his excellent shots of Moroccan fighting a year ago, gave him the assignment. The troublesome part of the job in Budapest, he found, was that "the tears kept running down my face and I had to keep wiping them away."

From the Nov. 19, 1956 issue of TIME magazine

The 1956 Revolution: Why Hungary?

Dr Sándor Szakály

The Hungarian revolution and fight for freedom that took place in 1956 was one of the most important events of Hungarian history in the 20th century and had a great effect on world history. The 13 days between October 23 and November 4, 1956

turned the eye of the world towards this small European country with barely 10 million citizens. But what really happened during these 13 days in Hungary? What circumstances led to this event we call revolution or fight for freedom today?

As a result of the agreements of Teheran (1943) and Yalta (1945), after the end of World War II, Hungary ended up in the Soviet Union's sphere of interest, and as a defeated country it stayed under Soviet control until the peace treaty was signed in Paris on February 10, 1947.

During those two years the country had only limited sovereignty and tried to establish a civil democratic society. However, in autumn 1947 it became clear that the democratic multi-party system – that could have made later transformations possible – will only remain a dream. At the parliamentary elections held on 31 August 1947 the Hungarian Communist Party (Magyar Kommunista Párt) and the Social Democrat Party (Szociáldemokrata Párt) grew significantly stronger. This was due to electoral fraud through which they gained definitive influence in a government that was still seemingly coalition at the time.

A working class family is listening to Rákosi's speech in Sztálinváros (Stalin-city), 10 May 1953

Source: Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution

[Originally called *Dunapentele*, the town was renamed *Sztálinváros* from 7 Nov 1951; from Oct 1956 to April 1957 it was called *Dunapentele* again and has been called *Dunaújváros* since 26 Nov 1961.]

With Soviet help, during the following months the Hungarian Communist Party gradually took over power after subverting and intimidating the leaders of the other parties. The leaders of those parties were allowed to emigrate to the "Western World". The sovietisation of the country had started and by 1949 a tyrannical regime resembling Stalin's was created.

But what did that mean? Between 1945 and 1949 practically all industrial plants, banks and trading companies were nationalized. Land-reform was started in 1945 and the maximum size of privately owned property was severely restricted. Later the landowners were forced to join producers' co-operatives that followed the structure of Soviet examples. The Secret Police had been controlled by the Hungarian Communist Party since its establishment in 1945 and had committed numerous illegalities. Show trials were started against everyone posing a "potential" threat to the communists' power. Church schools were nationalized and the leaders of the different churches had to face trials. In industry and in mining the production norms set were impossible to live up to. The living standard that had been steadily growing between 1945 and 1947 continuously fell in the following years. Private property as such nearly totally ceased to exist.

As a result of all this by the beginning of the 1950's the country had already fallen into economical, social and political chaos as never seen before. In 1951 and 1952 the living standard and the gross domestic product (GDP) was lower than in 1938!

The dissatisfaction evoked strong passions in the members of all classes in the country. In March 1953 a crucial event occurred that would have a huge impact on Hungarian political life: Joseph Stalin died. The regime felt that the actual situation had to be changed, and in response to Soviet "urging" the party tried to "rectify" the problems. In 1953 Prime Minister Mátyás Rákosi, leader of the communist party – which was called Hungarian Workers' Party (Magyar Dolgozók Pártja) – was removed from his position, and Imre Nagy was given the opportunity to form a government. He was regarded as a reformer compared to his predecessor.

Imre Nagy's policies made it possible to leave the *kolkhoz* (*TszCs*), the production norms were lowered in the industrial plants, wages were paid regularly and there was some kind of cultural "freedom". Of course the situation in the Soviet Union after Stalin's death had a great affect in enabling these changes.

But by April 1955 the situation in the Soviet Union had changed again and was affecting Hungary as well. Imre Nagy was

removed from his position, and followers of the "hard line" – led by Mátyás Rákosi, general secretary of the Hungarian Workers' Party – came to

Mátyás Rákosi [x 2]

Source: Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution

power once again. Imre Nagy later lost all his positions in the party, and he even lost his party-membership. The hard-line communists were on top again.

But in February 1956 at the 20th congress of the Communist Party of the Soviet Union, the party secretary Nikita Khrushchev denounced Joseph Stalin, this at a time when Stalin's great supporter Rákosi was again in power in Budapest. The changes that had started in the Soviet Union strongly influenced Hungarian public opinion and the political possibilities.

The majority of people were thinking about the possibilities of reforming socialism. They did not even think about leaving or being able to leave the path Hungary had been forced to follow since 1945, but they hoped that a "more humane socialism" could exist.

The possibilities defined after 1945 and awaited by many people were not realized, and this caused disappointment in most social groups. The workers, the masses of farmers and the majority of intellectuals were equally disappointed and dissatisfied with what had happened during the 10 years since 1945.

At the beginning of 1956 – mostly due to the tensions and debates happening in Poland – more and more people became interested in politics. The main chance and opportunity to talk about politics was at the events organized and supported by the communist party's youth organization (DISz).

The organization founded originally as the "Bessenyei Kör" and later renamed "Petöfi Kör" held debates that became a regular event with the purpose of discussing the main problems of Hungarian society. These debates made it possible for the so-called party opposition to talk about their views but others could join the discussions as well. The events organized in Budapest always had many participants who formulated their critical opinion about the existing regime. The debates held to discuss the problems of the press or historiography and other topics always identified the need for the system to be reformed.

The social changes demanded during those discussions were, however, (at that stage) thought of as possible and necessary, but were still within the boundaries of the existing social and political system.

For most people the return of the Imre Nagy "era" was the most important objective. They thought that in that case

János Kádár speaking at the trade union congress

Source: Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution

Hungary's economical, political and social situation would improve significantly.

At the same time there were heated debates within the political leadership. The decisions were in the hands of the "Soviet comrades" once again - they decided to "relieve" Mátyás Rákosi from his duties and ensured the no less "moskovit" Ernő Gerő was elected. At the same time politicians who had been totally neglected and disapproved of earlier were chosen into the highest ranks within the party. One of them was János Kádár.

The last important impulse spurring on the changes in Hungary came with the events in Poland in the summer of 1956. There the demonstrations brought about a revolutionary attitude and a new party and leadership seized power, formed not of new people, but which included those who had been at the receiving end of insults during the Stalinist years. These people were able to consolidate the Polish situation in a way that was acceptable to the Soviet Union and to the Polish people as well, who appreciated it as the fulfilment of some of their demands.

The events in Poland triggered important trends in Hungarian politics and society as well, and these made events like the "reburial" of the "Tiotist" László Rajk and his comrades, executed in 1949, possible. The reburial took place on the 6th of October in 1956 - it was on this day in 1849 that 12 generals and one colonel who participated in the Hungarian War of Independence in 1848/49 were executed in Arad at the same time as Count Lajos Batthyány, the prime minister of the first independent Hungarian government.

The victims of the so-called Rajk-trial held in 1949 became the symbols of the illegalities that had happened in Hungary after 1945. Although they were the victims of power struggles within the party – and had been important leaders of the party – at that time they were seen as the victims of an anti-democratic system.

Tens of thousands of people took part in the demonstration and this was an early sign that Hungary wanted changes.

As so often in history, the students took the first most important steps. On the 22nd of October in 1956 the students of the University of Szeged created their own independent organization and published their demands which reached the students in Budapest as well. The Budapest Technical University of Building Industry and Transportation (Budapesti Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem) formed their own MEFESz (Association of Hungarian University and College Students' Organizations) organization. Students of other universities joined this organization too, and they formulated their demands grouped into 14 points:

1. Immediate convoking of the Hungarian Workers' Parties congress, a new leadership elected by the rank and file members of the party, creation of a new Central Leadership (Központi Vezetőség).
2. Reformation of the government under the leadership of comrade Imre Nagy.

Audience at press debate of Petöfi Circle, 1956, VI 27
Photo: Erich Lessing

Source: Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution

3. Formation of Hungarian-Soviet and Hungarian-Yugoslavian friendships, where each member is equal and does not interfere with the other's internal policies.
4. Withdrawal of all Soviet units from Hungary in accordance with the Hungarian peace treaty of 1947.
5. General, fair, secret voting with more participating parties, election of new national assembly representatives.
6. Reorganization of the Hungarian economy by involving professionals, use of the Hungarian uranium ore in Hungary, making the Hungarian external trade treaties public and re-viewing of Hungary's planned economy.
7. Establishment of production norms of every industrial worker based on realistic levels and introduction of workers' autonomy in the plants.
8. Revision of the compulsory delivery system to the State and support of farmers working private land.
9. Revision of all political and economical trials, amnesty for all innocently convicted political prisoners, rehabilitation of people disadvantaged.
10. Public trial in the case of Mihály Farkas and examining the role of Rákosi, as well as bringing home innocent Hungarian citizens wrongfully convicted and held in Russia.
11. Use of the old Kossuth coat of arms instead of the hammer and sickle coat of arms alien to the people. Declaration of March 15 and October 6 as national holidays. New uniforms for the armed forces.
12. Realization of complete freedom of press and opinion, on the radio and in the written media as well. Separate daily papers for the new MEFESz student organization. Making the old cadre material public and discontinuing the collection of new data.
13. Immediate removal of Stalin's statue, a symbol of tyranny and despotism.
14. Declaration of total solidarity for each other."

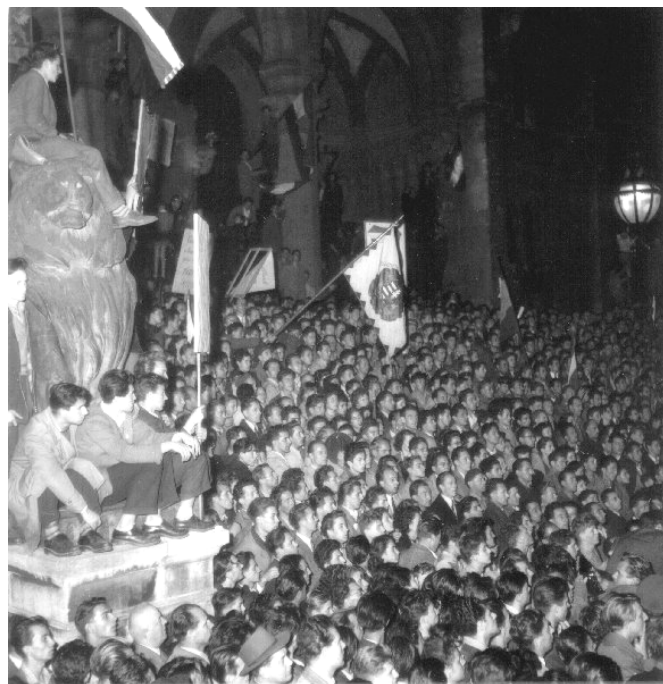
After the decree of October 22 the students summarized their demands in 16 points based on the above. These were circulated as leaflets and the issues were explained in more detail. The withdrawal of all Soviet units headed the list. The expanded appeal declared total solidarity with the Polish people and announced a solidarity march for October 23 at which the laying of a wreath at General Bem's statue would symbolize Hungarian sympathy.

The Hungarian political leaders' paralysis and indecision made it possible for the students to express their solidarity with the Polish people through a march and demonstration in the streets of Budapest.

The march that started in the afternoon hours on October 23, 1956 soon became a demonstration. The protesters demanded new political leaders, economic and social reforms – but not a change of regime – according to the 14 and 16 declared points. Protests were not only underway in Budapest but also in other major Hungarian cities.

The more than 100,000 people declared their demands at various places in the capital, amongst them that Imre Nagy be the head of government.

Imre Nagy arrived from his home to parliament in the eve-

Demonstrators listening to Imre Nagy in front of Parliament

Photo: MTI

Source: Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution

ning hours and talked to the people gathered on the square. Initially he addressed the crowd as "comrades", but the people jeered at him.

At the same time the Hungarian Radio aired the first secretary of the Hungarian Workers' Party, Ernő Gerő's speech, and that was unacceptable to the demonstrators.

The masses gathered around the radio's building – many of whom thought that Gerő could be in the building – wanted to air the 16 points, but the leaders of the radio refused. The radio was protected by the units of the Secret Police (ÁVH), who attacked the ever growing crowd with tear gas and then fired warning shots. This put the masses into a rage. The unarmed crowd started to attack the radio's building, while in the meantime more and more of them fetched handguns and hand-to-hand combat developed.

In the meantime the Hungarian Workers' Party's Political Presidium was in session discussing what to do. They

came to the conclusion that a counter-revolution was underway in the country and that the Hungarian police forces and armed forces were not going to be enough to prevent it, so Soviet help would need to be called for.

Opinion is divided as to what happened next. Some opinions state that the Soviet (military) leaders had already alerted the Soviet forces in Hungary before the "official request". Others say that the forces were only alerted after a phone conversation between Gerő and Khrushchev has taken place.

The intervention of the Soviet forces – which was already set in motion on the 23rd of October 1956 – was "sanctioned" by a retrospective "request" made by the head of cabinet. But most forces did not come to Budapest from outside Hungary, but from garrisons inside the country, garrisons that the Soviet Union had no right to have on Hungarian territory.

Khrushchev – just to keep things formal – advised Gerő that the Hungarian government should officially request Soviet help. Gerő believed that the government could not formulate such a request because of the events, and this is why the request was sent – after the event – by Prime Minister András Hegedűs after the Soviet forces had already been set in motion.

But why and how could Soviet forces be stationed in Hungary?

Researchers of the Hungarian revolution and fight for freedom have until now not really taken this question into consideration. Most thought that this situation simply came about because of the Warsaw Treaty (May 14, 1955).

However, the question is more complicated than that. Let us take a look at the legal situation of keeping Soviet troops in Hungary after 1945.

On January 20, 1945 the Temporary National Government of Hungary signed a truce with the Soviet Union, Great Britain and the United States of America in Moscow. In this truce the country accepted having lost the war and made many commitments which meant that invading forces could remain stationed in Hungary on the terms of the peace treaty.

The peace treaty with Hungary was signed in Paris on February 10, 1947. The 22nd article of this treaty declared that “90 days after this treaty has come into force, all allied forces must be withdrawn from Hungary. However, the Soviet Union may still keep as many armed forces in Hungary as could be necessary to uphold the transport routes leading to the Soviet occupation zone in Austria.”

This situation remained in effect until the signing of the Austrian political treaty on May 15, 1955. This treaty declared that all occupying forces must withdraw from Austria within 90 days of the treaty coming in force, or by December 31, 1955 at the latest. The allied forces fulfilled these requirements by October 1955, thus the Soviet Union should no longer have kept troops in Hungary as allowed in the Hungarian peace treaty signed on February 10, 1947.

The question arises as to whether the Warsaw Treaty (May 14, 1955) really made it possible for the Soviet Union to keep forces in Hungary, as many researchers believed.

According to the text of the Warsaw Treaty, the Soviet Union had no right to do this! The bulletin made public in connection with the treaty only stated what had to be done in the future: “The joint armed forces will be stationed in the states signing the treaty according to future arrangements between the countries and the joint protection needs.” As far as we know today, no such agreement was signed between Hungary and the Soviet Union before May 27, 1957, six months later.

The Hungarian-Soviet talks after the defeat of the revolution and fight for freedom were held in Moscow between the 20th and 28th of March, 1957. This question was also discussed at these talks. In connection with this the Budapest paper *Népszabadság* wrote the following on March 29, 1957: “The two parties agreed that they will have future talks about deciding on the number and type of Soviet forces to be stationed in Hungary, and that they will sign an agreement about this.”

This agreement was signed on May 27, 1957, and was codi-

fied as the 54th decree of statute of 1957, coming into effect on September 15. This effectively means that between the 1st of January 1956 and the 15th of September 1957 the Soviet Union had no right to station troops in Hungary, nor to become involved in Hungarian internal affairs. We can say that the Soviet intervention violated international law.

Petőfi Circle car with loudspeakers driving towards Bem Square on 23 Oct 1956

Source: Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution

The intervention of the Soviet forces – which was already set in motion on the 23rd of October 1956 – was “sanctioned” by a retrospective “request” made by the head of cabinet. But most forces did not come to Budapest from outside Hungary, but from garrisons inside the country, garrisons that the Soviet Union had no right to have on Hungarian territory.

The Soviet intervention significantly changed the flow of events. After the peaceful march-come-demonstration on October 23, 1956 transformed into a national uprising, the power still remained in the hands of the Hungarian Workers’ Party. The transformation of the government – appointing Imre Nagy as prime minister – did not mean that judgment of the events had changed significantly. The first arrangements of the Nagy government mentioned martial law and counter-revolution, and with the help of some “promises” the government tried to “send” people from the streets back to work or home and the students back to their colleges and universities. But this was not successful. The Soviet intervention gave rise to more and more revolutionary demands. The people who had originally just demanded reforms, started to formulate requests for social and political changes – such as multi-party democracy – ideas that did not yet fit the concept of the government led by Imre Nagy.

The uprising became a revolution on about October 28th when the Nagy government acknowledged that the nationwide revolt served the interests of the whole nation, and that the authorities could also identify with it. At the same time new promises were made including the withdrawal of Soviet forces from Budapest, the dissolution of the Secret Police (ÁVH) and the raising pensions and the minimum wage – these were completely in harmony with the demands.

What followed was the demand for a neutral and independent Hungary. The parties dissolved earlier were reformed and new ones founded as well. In the meantime the members of the Imre Nagy government reformed on October 27, 1956 included non-communist politicians. Politicians well-

known during the 1945 to 1949 era, such as Béla Kovács, Zoltán Tildy and Ferenc Erdei became members of the so-called "government-cabinet" in the rank of Secretary of State.

The discussions about the withdrawal of the Soviet forces that were to be started, the withdrawal from the Warsaw Pact, the announcement of the country's neutrality were all signs of revolutionary transformations, and were more than was originally demanded.

The Hungarian Socialist Workers'

Lajos Ács [Born: Komárom, 21 June 1938, died Budapest, 8 Sept 1959, enlisted soldier executed for his role in the Revolution]

Photo: Ministry of Internal Affairs, Budapest
Source: Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution

Party (Magyar Szocialista Munkáspárt) – not the only political force anymore, but one of many different parties – formed on November 1, 1956, agreed with the political requests, the need for change. The leader of the party was János Kádár, who at that time seemed to be a "comrade" of Imre Nagy in the true sense of the word.

The position of the United States' foreign policy on this question caused a significant change in the course of Hungarian events and in the possibilities for the country. The American foreign policy was interpreted by everybody to mean that the United States did not want to interfere with Hungarian events and did not consider it desirable to have a country next to the Soviet Union that may not be "entirely friendly" with it. The American position communicated to Moscow essentially gave the Soviet Union the green light to deal with the Hungarian situation as it wanted, which is precisely what Moscow did. After negotiations with Tito, Khrushchev and the presidium of the Communist Party of the Soviet Union decided on an armed attack.

Two members of the Imre Nagy government, János Kádár and Ferenc

Münnich had already left for Moscow on the 2nd of November 1956, accepting the role of establishing a counter-government in opposition to the legal Hungarian government. It was decided that the counter-government would first ask the Soviets for help, then accept their help.

On the 4th of November the Soviets stationed in Hungary together with those transported there from Romania and the Soviet Union overran Hungary. This final stage of the 13 days represented a real fight for freedom, as the Hungarian revolutionaries fought against the forces of a foreign world-power.

However, the power and the options for the revolutionaries were very limited and the fighting held out on and off until about the 15th of November. The whole of the country was invaded by Soviet forces, and political power was delivered into the hands of the Revolutionary Worker Farmer Government formed by János Kádár on November 4, 1956. The people's

strikes and protests were unsuccessful. The party backed by the Soviet armed forces was in complete control of the situation by the spring of 1957.

The results? Hungary remained behind the Iron Curtain, a country of the communist block. Some 200,000 people fled the country to make a new life for themselves in the West. Damage to national properties ran to many billion Forints. The fighting within Hungary claimed thousands of lives and more than 300 were executed between 1957 and 1963 for playing an active role in the "counter-revolution" – as the Kádár regime called the events. The majority of the executed were workers, students and employees aged 20 to 35. There were very few older people or people belonging to the pre-1945 "elite" among them.

The goal of the Hungarian revolution and freedom fight of 1956 was not to re-establish a bygone era, but to create a democratic, new Hungary. We had to wait more than thirty years for this to happen. One thing's for sure: it was made possible by 1956! □

[The above article is the address given by Dr Sándor Szakály in Christchurch and Wellington as part of the 50th anniversary commemorations of 1956.]

Panni Palásti:

Stargazing

If I turned my head left,
and leaned out of the window
I could glimpse
a slice of the Danube
between the tower
of the Lutheran Church
and the chimney of
a parquet factory.

It was a slender sliver of spun silver
skirting the Buda hills,
and at sunset it turned russet,
if fat clouds paused above
to warm their bellies
in the fading fire.

As a girl, I used to gaze
at the street lights
popping up across the river.
How they could shiver,
pale at first,
then growing brighter
until the backdrop
merged with the sky
and each bulb became a star.

Calling.

I had to go and obey the call.
My hunger was greater
than love, loyalty and fear.
That's how I am here
and that's how you hear
my poems in English.

Gyöngyös Imre:

Sorsunk szemléje

*Tékozló szívem elfecsérelt
boldogságot és bánatot.
Azóta bennem már a lélek
mint nyár, ha őszi dérbe széled
csak szomorúvá válhatott.*

*Addig hadd gyűjtsem sóhajokba
sorsunk boldog kristályait.
Mindez prizmás színekbe fogva
ifjúságunkat visszalopja
s még boldogságba andalít.*

*Legyen minden idézet emlék,
dicsőséges, szép létöröm!
Ítélet nélkül tart ma szemlét
s közlőrl zaklat már a nemlét
közös sorsunk, míg hírbe jön!*

1956-os díszérem

Alex Schiff (Wellington) was recently awarded, as was his father Miklos Schiff, posthumously, a medal by the Commemorative Committee on the 50th anniversary of the 1956 Revolution and Freedom Fight in recognition of the patriotic sacrifice undertaken with which the memory of the 1956 Revolution and Freedom Fight is honoured. Alex tells the story of his father, in putting the case before the Commemorative Committee.

Schiff Miklós Budapesten született 1903. december 13-an. Iskoláit ott végezte és kitanult mint egy villanyszerelő. Megházasodott Ungár Máriával 1931. november 22-en. Született két gyermekük, Sándor 1933. január 12-en és Tamás 1934. július 1-en.

1939 év végén bevonult és résztvett a Balkán terület felszabadításában ahol szerzett magának 3 érmet. 1942-ben leszerelt és pár héttel később kapott új behívót, ekkor már mint egy munkaszolgálatos, és mint vasút építő dolgozott egészen 1944-ig amikor visszaérkezett Magyarországra. Onnan tovább haladt Ausztrián és Németországon keresztül, s bekerült először Mauthausenbe és később Gunzkirchenbe, ahol az amerikai csapatok által szabadult ki.

Hastífuszt kapott és végül 1945. június első hetében hazaérkezett 38 kilós állapotban. A vasútállomástól egy egykerékű talicskán lett hazatolva. Kb. három hónappal később mikor felépült, visszament eredeti szakmájába és abban dolgozott

1957 januárjáig.

Fiait állandóan arra tanította, hogy próbáljanak az igazság útján haladni. A fiatalabbik az orvosi egyetemre került, az idősebb pedig a műszaki egyetemre.

A forradalom kitörés alatt Tamás bent volt a Péterffy Sándor utcai kórházban mint asszisztens orvos és hívott hogy azonnal jöjjenek nekik segíteni a mentő autók szervezésére.

A forradalom alatt alig láttuk egymást, mert én 24 órán keresztül állandóan az ügyeletes szobában voltam, ott ettem aludtam stb., s legfőképpen intéztem a kocsik ki és bejövetelét.

A forradalom leverése után mentem először haza kb. december elején, s akkor tudtam meg, hogy öcsém közben járt Bécsbe és vissza tartva a kapcsolatot és hozta haza a kórháznak a gyógyszereket, stb.

Szüleimtől tudtam meg, hogy ő már nem fog legközelebb hazajönni Bécsből, s engem is küldtek, hogy menjek külföldre.

Először Bécs felé indultam, de elfogtak a határon és visszavittek Budapestre, s miután ott szabadon lettem engedve, másnap reggel elmenekültem Jugoszláviába.

Február elején kaptam értesítést arra nézve, hogy Édesapám lakásán házkutatást tartottak és hogy utána őt a forradalomban való részvétellel vádolva letartóztatták. Az első hónapot a Fő utcai Rendőrségen töltötte, ahol napi kihallgatásokon ment keresztül és ahol őt egy 1 négyzetméteres szobában tartottak hetekig.

A Történelmi Hivatalból beszerzett anyagok alapján tudom a következőket.

"Terhelő adatok felsorolása:

1957 januártól részt vett Budapesten a Pech Géza által vezetett ellenforradalmi illegális szervezkedésben, Ausztriából jövő ellenforradalmár összekötők a lakásán találkoztak.

A megbeszéléseken részt vett.

1958. IV 15-en a Legfelsőbb Bíróság B.I. 5031/1958 sz. alatt demokrácia megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétele miatt, 8 év börtön, 5 év politikai jogvesztésre ítélte.

1962. IV 24-en az Elnöki Tanács a börtönbüntetés hátralevő részét kegyelemből elengedte.

1969. VIII 13-an kivándorolt az USA-ba. Idős korára tekintettel törölttem a nyilvántartásból..

Selejtezhető 1995-ben.

1985. okt. 3.
Baloghné"

Édesapám és Édesanyám az öcsémnél volt kb. 2 hétig, ahonnan azonnal hozzám jöttek át és éltek le életüket. Édesapám 1978. októberében halt meg.

Halála után én tovább dolgoztam a nevének a kitisztításán és az Igazságügyi Minisztériumtól a következő döntést kaptuk 1990. június 20-an:

„Schiff Miklós/ aki 1903. december 13-án Budapesten szüle-

tett, anyja neve: Zeiler Matild / Magyar állampolgárt a Budapesti Fővárosi Bíróság 1957 évi október 4. napján kelt Nb. XI 3676/1957 számú, illetőleg a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságé, mint másodfokú bíróság az 1958 évi április hó 15. napján kelt és jogerőre emelkedett Nbf I 5031/1958/36 számú ítéletével a népköztársaság megdöntésére irányuló mozgalomban tevékeny részvétel által elkövetett bűntett, továbbá egy rendbeli sikkasztás bűntette miatt nyolc évi börtönre, mint főbüntetésre, valamint teljes vagyonelkobzásra, és egyes jogaitól 5 (öt) évi időtartalmú eltiltásra, mint mellékbüntetésre ítélte.

Ezt az elítélést az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 1989 évi XXXVI törvény 1. paragrafusában foglalt rendelkezés alapján semmisnek kell tekinteni, illetőleg a sikkasztás vonatkozásában a törvény 2. paragrafusában foglalt rendelkezés alapján arra van lehetőség, hogy a Legfelsőbb Bíróság az elítélt vagy hozzátartozója - az Önök megbízói-kérelmére méltányolható körülmények fennállása esetén semmisnek nyilvánítsa."

Mire ezt a döntést megkaptam Édesanyám is meghalt, s így nem kértem semmi további eljárást az ügyben.

Schiff Sándor átveszi édesapjának, Schiff Miklósnak a posztumusz adományozott díszérmet (Sydney, Ausztrália)

Ami öcsémet és engem illet, mi megtettünk mindent, amit az édesapánk tanításai alapján meg kellett hogy tegyünk.

Tamás most egy nyugdíjas "professor of dental radiology" a University of the Pacific in San Francisco-ban. Én dolgoztam egész életemben, 25 éven keresztül mint taxi vezető, és kaptam a királynőtől egy "Queen Service Kitüntetést" a menekültek segítségéért.

Alexander Schiff □

NEW ZEALAND PARLIAMENT

Tuesday, 24 October 2006

Motion

Hungarian Revolution - 50th Anniversary

KEITH LOCKE (Green): I move, *That this House (1) commends the Hungarian people as they mark the 50th anniversary of the October 1956 Revolution, which set the stage for the democratic changes which occurred in 1989 in Hungary and other Eastern European countries; (2) expresses its condolences to the people of Hungary for those who lost their lives fighting for the cause of Hungarian freedom and independence in 1956 as well as those individuals executed by the Soviet and Hungarian authorities in the 5 years following the Revolution, including Prime Minister Imre Nagy; (3) welcomes the achievement of democracy in Hungary in 1989, and the progress its people have made since then; (4) reaffirms the friendship and cooperative relations between the Governments of Hungary and New Zealand, and between the Hungarian and New Zealand people; (5) notes that over 1,000 Hungarian refugees came to New Zealand after the Revolution was crushed by Soviet forces; (6) recognises the significant contribution of the Hungarian community to the progress of New Zealand over the last 50 years; and (7) asks the Speaker to convey this motion to the Speaker of the Hungarian Parliament.*

Motion agreed to.

(www.hansard.parliament.govt.nz/hansard/Final/FINAL_2006_10_24.htm#_Toc149717463)

ÚJ-ZÉLANDI PARLAMENT

2006. október 24. (kedd)

Határozati javaslat

Magyar Forradalom – 50-ik évfordulóján

KEITH LOCKE (Zöld): Javaslom, hogy e tisztelt Ház (1) dicsérje meg a magyar népet, amint megemlékeznek az 50-ik évfordulóján a 1956 forradalomról, amely megalapozta az 1989-ben történő demokratikus változásokat Magyarországon és más kelet európai országokban; (2) részvétet nyilvánítson Magyarország népe iránt azokért, akik Magyarország szabadságáért és függetlenségéért harcolás közben életüket veszítették 1956-ban, továbbá azokért, akiket kivégeztek a szovjet és magyar hatalmak, Nagy Imre miniszterelnökkel együtt a forradalmat követő öt év alatt; (3) örvendjen Magyarország demokrácia megvalósításának 1989-ben, és a fejlődésért, amit népe azóta elért; (4) erősítse meg újra Magyarország és Új-Zéland kormányai közötti, valamint a magyar és új-zélandi emberek közötti barátságot és együttműködésre készleges kapcsolatot; (5) jegyezze meg, hogy több mint ezer magyar menekült jött Új-Zélandba miután a szovjethatalom leverte a forradalmat; (6) ismerje el a magyar közösség kimagasló szerepét az elmúlt ötven év alatt Új-Zéland fejlődésében; és (7) kérje meg a Házelnökasszonyt, hogy adja át e javaslatot a Magyar Országgyűlés Házelnökasszonyának.

Határozat elfogadva.

Új-zélandi megemlékezések összefoglalója

Dunedin-ben

A megemlékezéseket mind október 23-ra összpontosították. Kezdődött délelőtt **szentmisével** amit Father Gerard mondott a St Peter Chanel templomban, Dunedin-ben. **Gyertyaszertartással** kötötték egybe, nem csak az '56-os áldozatairól megemlékezve, hanem név szerint a környéken lévő elhunytakról is. Dunedin polgármesterre, Peter Chin is részt vett.

Utána hála a szép időnek, a Woodhall Gardens-nál **avattak fel** egy Dunedin város által adományozott **padot**, amelyet külön a forradalom 50-ik évfordulójára dedikáltak.

Ezt követte a **díszebéd** a Glenfalloch étteremnél, ahol több mint száz ember összejött. Díszvendégek közül szerepelt a miniszter David Benson-Pope, Jan Flood és Father Gerard.

Christchurch-ben

2006. október 7-e megnyitásától sokan meglátogatták a nívós „**Rise Up Hungarian!**” **kiállítást**, amely a Canterbury Múzeum támogatásával jött létre, és amelyet Dombay Helga és Iván közreműködésével szerveztek. A kiállítás két hónapig tartott nyitva.

Október 22-én az Our Lady Of Fatima Church **miseszertartásban** megemlékeztek a forradalom 50-ik évfordulójáról. A misét követte a **díszebéd** a Magyar Klubházban, amely keretében tartottak egy igen kedves megemlékezést. A programban részt vettek Tóth István (klub elnök), Gail Tóth, Pálfi Erzsébet, Petrovics Gyula, Lukin Zsuzsanna, Bóth Tibor, Prof. Paulay Tamás, Chambers Judit, és Sirko Helyett.

A Canterbury Múzeum **előadás sorozatban** is szerepelt az 50-ik évforduló: októberben Aucklandből meghívott vendég, tiszteletbeli konzul Szabó Miklós osztotta meg személyes tapasztalatait a forradalomról. Novemberben pedig Magyarországról érkezett Dr. Szakály Sándor tartott előadást (lásd 15-19. old.).

Wellington-ban

2006. október 6-án a Wellington Central Library-ban (Tóth Gábor és Szentirmay Klára által) rendezett **kiállítás** nyitotta meg a megemlékezések sorozatát. Sokan megnézték a fényképeket és cikkeket az egy hónap nyitva tartás folyamán.

Vasárnapon, október 22-én a St. Mary of the Angels templomban tartott **szentmisékben** emlékeztek meg a forradalomról. Ugyanaznap 11-kor a newtown-i Athletics Park-ban gyülekeztek össze, hogy a zuhogó esőben lelkesen szurkoljanak az áldozatkész focistáknak. Először a 3., majd a 2. generációból verbuvált csapat játszott vizes, de jó mérkőzést. A sportesemény fénypontja a legendás **Hungária** csapat játéka volt a 60 év feletti wellingtoni válogatottal, amelyet mieink 4:1-re megnyertek! A mérkőzések szervezésén Beck Gyula és Fejős István dolgozott fáradhatatlanul.

Este a **díszvacsorán** kb. százharminc ember jött össze a Duxton Hotelben, többek között számos messziről érkezett vendég is. A megható megemlékezés műsorában részt vett Fejős István, Maryan Street képviselőasszony, Alan Duff író, Gyöngyös Imre költő, Szentirmay Klára konzulasszony, Börzsöny Attila, Klement Ferenc és Rowena Somogyváry.

Maga 23-án, délelőtt találkoztak ismét a **Magyar Millennium Parkban**, ahol szintén a forradalom 50-ik évfordulójáról emlékeztek meg, valamint felavatták az új világitást és az új téglákat. Az új-zélandi magyarok nevében Szirányi István, a Magyar Millennium Park tröszt tagja, az új-zélandi kormány nevében Marian Hobbs képviselőasszony, valamint az Óhaza nevében Szentirmay Klára mondott néhány szót és helyezte el a **koszorúját**. A kertből a Nemzeti Könyvtárba sétáltak át ahol egy nagyon szép modern Szózat-változat bevezetésével folytatták a konzulasszony, Gyöngyös Imre és Alan Duff közreműködésével. A **megemlékezést** Kodály Esti dala zárta, némi harapnivaló, beszélgetés, és újabb kiállítás megtekintésével zárult a délelőtt.

A Nemzeti Könyvtárban lévő kisebb méretű **kiállítás** október 23-tól november 4-ig volt megtekinthető.

24-én az ítélet időjárásnak köszönhetően csak néhányan jelentek meg a Parlamentben meghallgatni a **Határozati javaslatot**, amelyet Keith Locke képviselő hozott az Új-Zélandi Parlament elé a „Magyar Forradalom – 50-ik évfordulóján” (lásd 21. old.)

25-én a St Andrews on The Terrace templomban **Magyar Koncertet** tartottak a forradalom 50-ik évforduló emlékére, Nagy Péter és Emma Sayers zongorista valamint Lukin Zsuzsanna énekesnő közreműködésével.

Szintén 25-én tartottak a Parlamentben egy **díszfogadást** és kiállítást, amelyet közösen adott Keith Locke képviselő és Szentirmay Klára konzulasszony, és ahol Tóth Lajos is meghatóan megosztotta '56-os emlékeit.

November 4-én este 7-kor a forradalom leverésére emlékezve jöttek össze kb. ötvenen **szentmisét** és **gyertyaszertartást** tartani a St. Mary of the Angels templomban. Father Brian O'Connell mondta a misét és számos wellingtoni magyar részt vett.

A Wellingtonban lévő megemlékezések sorozata Dr. Szakály Sándor **előadásával** záródott, amelyet majd százan, főleg új-zélandiak nagy érdeklődéssel hallgattak meg. A Wellington megemlékezések összes nyomtatott anyag tervezésének érdeme Máté Tündéé.

Auckland-ban

Október 22-én vasárnap délelőtt **mise** volt szolgáltatva az aucklandi Szent Benedikt katolikus templomban, melyen számos hivatalos vendég volt jelen, köztük Chris Carter miniszter. Az aucklandi magyar közösség, barátai és vendégei valamint a számos nagykövetség képviselője, mintegy 170 résztvevő jelenlétében méltóságteljesen megemlékezett az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulójáról az Aucklandi Magyar Klubban. A megemlékezés programja a klub októberi körlevélben található. Alkalmi **kiállítás** is áttekintette a forradalmi történeteket. A klubban szolgáltatott **díszes vacsora** Tóthmihály István és Mónika, valamint Paulovits Tamás önzetlen munkájának köszönhető. Fényképek az eseményről letölthetők a Kruchio Ferenc által készített internetes oldalról: <ftp://magyar:magyar@rhca.gotdns.com/>. Az évforduló napján október 23-án délelőtt 10 órakor bensőséges **megemlékezést** szerveztek a Szent Michael templomban, Remuerában. Az ünnepi misét Fr. Stephen Berecz szolgáltatta. A mise után egy kis összejövetelt, beszélgetést tartottak.

Október 23.-án reggel a **magyar zászlót** húzták fel az Aucklandi Harbour Bridge-re, tudomásunk szerint az életben először. A jövőben évente, augusztus 20-án lesz egyszer felvonva a piros, fehér és zöld zászló. □

1956-2006

HUNGARIAN REVOLUTION 50TH ANNIVERSARY

Commemorative Events in New Zealand

Hungarian Community of Otago and Southland

We dedicated Monday the 23rd of October to remember the tumultuous events that shook Hungary 50 years ago today. This is what we did.

We started the day at 10am with a special Mass by Father Gerard at St Peter Chanel Church in Green Island, Dunedin. We lit a candle for each of the Hun-

garians who has passed away in Otago and Southland and one for all those who lost their lives in the 1956 uprising. It was very emotional.

The Mayor of Dunedin, Peter Chin attended and is seen on the photo below helping to hold our flag.

Then it was on to the Woodhall Gardens where the City of Dunedin has donated and installed a park bench, with plaque, to commemorate the occasion. Dunedin's Mayor,

Peter Chin gave a short speech reminding us that the desire for freedom is a basic need of humans and the sacrifices people will make to have that freedom.

The bench seat was blessed by Father Gerard. We had such a beautiful, warm and sunny day, that many people chose to attend this outdoor event.

We then went to Glenfalloch Restaurant which is situated in the most beautiful Glenfalloch Gardens, for a private lunch where over 100 people gathered

together. Many had put up old photos on our display board which was a popular gathering corner. We renewed friendships, remembered and honoured those who could not be with us and celebrated 50 years in New Zealand. The Honourable David Benson-Pope, Jan Flood and Father Gerard were our special guests. The excellent food, the atmosphere and the buzz of excitement is something we shall remember fondly for many years to come.

Christchurch

The "Rise up Hungarian!" exhibition sponsored and hosted by the Canterbury Museum and organised by Helga Dombay was ceremoniously opened on 6 October 2006 with about a hundred guests present. There were several local distinguished guests as well as many Hungarians and museum staff there. The exhibition attracted many visitors and much praise over the two months it was open.

On 22 October 2006 at Our Lady Of Fatima Church a service was held in conjunction with the usual 10am mass in remembrance of the 50th anniversary of the 1956 Revolution. The priest praised the heroic act of the Hungarian people in their love of freedom and their country. Following the service the Hungarian National Anthem was sung. A good number of Hungarians attended this service.

After the mass guests assembled at the Hungarian Club in Hardy Street for a continuation of the commemorative programme which was opened with a welcome by the President of the Club, Steven Tóth. The programme included "Prelude to the Uprising" sung by Gail Tóth, continuing with a chronology of events of the Revolution by Steven Tóth, an account by presented by Elizabeth Pálfi. This was followed by George Petrovics speaking about his personal experiences during the Uprising, then Hungarian folk songs sung by Zsuzsanna Lukin, a poem, "Piros a vér a pesti utcán", read by Tibor Bóth. Prof. Tom Paulay related memories of a Hungarian refugee's arrival in New Zealand. Judit Chambers talked about educating the newly arrived Hungarians in Christchurch and Sirko Helyett presented a poem by Iván Dé. The programme concluded with the Hungarian and NZ anthems and was followed by midday dinner, which was then followed by a DVD screening of a documentary of the Uprising.

On Sunday, 22 October there was a commemorative mass held at St Benedict's with many official guests present including Minister Chris Carter. Then in the afternoon about 170 people came together: Hungarians, their friends, family and numerous diplomatic representatives to mark the 50th anniversary of the Hungarian Revolution. There was a display depicting the events of the Revolution. The festive dinner was thanks to the generous efforts of Mónika and István Tóthmihály and Tamás Paulovits. Photos of the event can be downloaded from the website prepared especially by

Pictured above: Zsuzsanna Lukin singing at the opening of "Rise up Hungarian!"

Pictured right: Helga Dombay

Auckland

On Sunday, 22 October there was a commemorative mass held at St Benedict's with many official guests present including Minister Chris Carter. Then in the afternoon about 170 people came together: Hungarians, their friends, family and numerous diplomatic representatives to mark the 50th anniversary of the Hungarian Revolution. There was a display depicting the events of the Revolution. The festive dinner was thanks to the generous efforts of Mónika and István Tóthmihály and Tamás Paulovits. Photos of the event can be downloaded from the website prepared especially by

There was a display depicting the events of the Revolution. The festive dinner was thanks to the generous efforts of Mónika and István Tóthmihály and Tamás Paulovits. Photos of the event can be downloaded from the website prepared especially by

Frank Kruchio:

www.magyar:magyar@rhca.gotdns.com/.

On the actual day, 23 October a special commemorative mass was celebrated at St Michael's church in Remuera by Father Stephen Berecz, with a small gathering afterwards.

During the entire day of the 23rd the Hungarian flag was flown from Auckland Harbour Bridge.

...media coverage...

Although the New Zealand media took little interest in the 50th anniversary of the Hungarian Revolution or what New Zealand Hungarians were doing to commemorate the event, Radio New Zealand did a one-hour feature on National Radio's Ideas programme with Chris Laidlaw on Sunday, 22 October (organised by Margaret Ogilvie), with much positive feedback.

There were various articles that appeared in various newspapers across the country. In particular Otago managed three substantial articles. The Otago Daily Times was the only daily to cover local commemorations. Two other local papers (Upper Hutt and Whangarei) featured comprehensive articles about one of their community's local Hungarian's role in the Revolution.

Thanks to her Hungarian connection with Klara Du Toit, Lois Daish timed her feature on Hungarian cooking in the NZ Listener to coincide with the 50th anniversary of the Revolution.

And sadly, that was about it... Apart from a New Zealand Hungarian featured in the commemorative issue of the UNHCR's *Refugees* magazine published in Geneva, looking back at "The Hungarian Refugees, 50 years on".

Wellington

The 50th anniversary was commemorated in Wellington with a series of events, the first of which was an exhibition of photos and newspaper articles from New Zealand newspapers from 1956-57. The exhibition was at the Wellington Central Library and ran from 6 October until 6 November,

On Sunday, 22 October the masses held over the course of the day at the St Mary of the Angels in Wellington paid tribute to the victims of the Revolution.

That same day Hungarians and New Zealanders alike braved the atrocious weather to play or watch soccer at Ath-

Visiting from Arrowtown Verona Cournane, whose father, Steve Kókai's family was one of the first Hungarian settlers in Tuatapere in the early 1900's.

letic Park in Newtown. The first game featured 3rd generation NZ Hungarians – “the little ones”, the second game 2nd generation Hungarians playing Wellington United (and the more experienced Wellington team won). But the game that everyone was waiting for was the old Hungaria team who came from far and wide for this reunion match. There were players from Christchurch, New Plymouth and even Australia who came to join their Wellington team mates. In spite of the weather no-one was disappointed – it was a great game between Hungaria and the Wellington +60 Masters, which Hungaria won 4:1. This major undertaking was organised by Julius Beck and Steve Fejős.

On the Sunday evening there was a commemorative dinner

at the Duxton Hotel with some 130 attending. The programme was a moving commemoration featuring special guests MP Maryan Street and author of “Szabad”, Alan Duff. Imre Gyöngyös recited some of his poems about 1956 and Honorary Consul Klara Szentirmay also spoke. In a spontaneous turn of events Attila Börzsöny visiting from Kamo, Frank Klement and Rowena Somogyváry shared memories.

On the 23rd itself more than a hundred gathered at the Magyar Millennium Park where Magyar Millennium Park Trustee Steven Szirányi on behalf of New Zealand Hungarians, the Hon Marian Hobbs on behalf of the NZ Government and Klara Szentirmay on behalf of Hungary spoke a few words and laid wreaths. At the reception that followed in the nearby National Library Imre Gyöngyös and Alan Duff added their colour to the commemorations where numbers had swollen to about 200. Guests were invited to view the display and help themselves to refreshments afterwards.

The next day, 24 October was even more atrocious weather-wise, but that didn't stop the handful of Hungarians who went to Parliament to witness the motion being moved by Keith Locke in commemoration of the Revolution's 50th anniversary (see p.21).

Wednesday, 25th there was a Hungarian Concert at St Andrews on The Terrace featuring Hungarian music played by pianists Péter Nagy and Emma Sayers and sung by Zsuzsanna Lukin. The church was full and the recital very well-received.

Later that day there was a reception held at Parliament co-hosted by MP Keith Locke and Honorary Consul Klara Szentirmay, at which Lajos Tóth also spoke movingly.

The mass and candle vigil held on 4 November to mark the crushing of the Revolution was celebrated by Father Brian O'Connell with involvement of most of the 50 people there. The last event in Wellington's commemorative series was the lecture given by visiting historian from Hungary, Dr Sándor Szakály. The hundred or so members of the audience were mostly New Zealanders – members of the Institute of International Affairs – who were most interested in the subject (see pp 15-19). □

Élő magyar hagyományok - Szegedy Krisztina

A magyar film

A francia nyelv egyik legremekebb szava „lumière”, a fény. Különös, hogy épp a Lumière-fivérek találmánya volt, a modern világ legnagyobb attrakciója, a játék a fényvel, a film. A homo ludens, a játékos ember ezúttal a fényvel és később a hanggal is játszva új művészetet teremtett, hogy ki tudja elégiteni a homo sapiens erős igényét a szórakozásra. A szórakozás története az ember megjelenésével egy időben kezdődött. A zene, a tánc, szobrászat, festészet, a drámajáték és a sport az idők kezdetétől elkísért bennünket. Egyszer csak megszületett a film. A film, az új művészeti ág, átlépett a határokra, képes az emberekhez szólni a világon mindenütt. Képes szórakoztatni és tanítani azokat is, akik írni-olvasni nem tudnak. Katarzist tud kelteni egyidejűleg, egyszerű és magasan kultúrált emberekben is.

A magyarok nagyban járultak hozzá az új, komplex, modern művészet fejlődéséhez.

Kezdjük egy legendás filmmel: *Casablanca*. A film, mely elbűvölte az egész világot, jellegzetes magyar film. Nagyon intelligens és becsületes film, mely emberséggel, filozófiával, humorral és a szerelem, igazság, szabadság iránti elkötelezettséggel készült. Kertész Mihály rendezte, Peter Lorrel az egyik főszerepben. Sok magyar név játszott meghatározó szerepet a filmtörténetben és sok remek történettel gazdagították azt.

Rendkívül figyelemre méltó, hogy a brit filmművészet felfejlesztését Sir Alexander Kordának (Korda Sándor) tulajdonítják. Jelentős az is, hogy a Paramount Pictures (Adolph Zukor) és a Fox Film Corporation (William Fox, született Fried Vilmos) megalapítói magyarok voltak.

Említésre méltó, hogy a magyar származású Trauner Sándor díszlettervező (akinek születése századik évfordulójára emlékezünk ebben az évben) 81 film díszleteit tervezte Franciaországban és Amerikában, ideértve René Clair, Autant-Lara, Marc Allegret, Jacques Feyder, Marcel Carné, Jules Dassin, Fred Zinnemann, Orson Welles, Billy Wilder stb. legjobb filmjeinek díszletterveit. Barátai Traunak hívták. Trau két Oscar-díjat is nyert Billy Wilderrel készített filmjeiért. Kedves és mosolygató tény, hogy a magyar származású hentes, aki a hűtőház díszletterveinél segédkezett neki az *Irma Te édes* című film rendezésénél, szintén népszerű lett: a hollywoodi sztárok sorban álltak az üzletében gyulai kolbász

Korda Sándor

szért...

„Látni és láttatni” fontos eleme a magyar kultúrának. Mi más a film, mint a legtökéletesebb eszköz (amennyiben jóra használják) a látásra és láttatásra? A magyarok a világ minden részén hamar felismerték ezt. Új magyar hagyományt teremtettek, mely a XIX. század végén született: a magyar filmgyártás hagyományát. A hazájukban és külföldön élő magyarok rendkívüli lelkesedéssel vetették bele magukat a filmművészetbe. Közreműködésük a film-gyártásban otthon és külföldön fantasztikus gazdagságú magyar filmhagyatéket teremtett.

A magyar film születésével egyidejűleg megszületett az igény a jó filmre; Magyarországon a mozi-látogatás is hagyománnyá vált. Gazdagok és szegények rendszeresen jártak mozi nézni, a film kezdetektől. A film hagyományos szórakozása lett a magyaroknak és ma is az. Mutatja ezt a magyar filmek nagy száma és jelzik ezt az országos rendezte rendszeresen, különféle filmek kategóriájában rendezett filmfesztiválok és filmszemlék. József Attila költeményben is kifejezte a film utáni vágyakozást, a film, a modern szórakozás iránti igényt, mely erős volt a magyar társadalom legszegényebb rétegeiben is: „és csak a nagylány néz mozi”.

Már egy évvel a Lumière-fivérek találmánya, a mozgókép megjelenése után készült egy pár felvétel Ferenc Józseféről, a Millenniumi Kiállításon, amint megtekintette Munkácsy remekművét, az *Ecce Homo*-t. Ez a film volt az első dokumentumfilm a világon. Különös, hogy az első oktató-filmet is magyarok készítették (Pedagógiai Filmstúdió, Budapest, 1913).

A magyarok hazájukban, a jól ismert történelmi és politikai zavarok ellenére, egy évszázad alatt, rendkívüli gazdagságú filmhagyatéket teremtettek, melyet olyan nevek fémjeleznek, mint, például Bacsó Péter, Fábri Zoltán, Jancsó Miklós, Keleti Márton, Koltai Róbert, Makk Károly, Mészáros Márta, Radványi Géza, Szabó István, Várkonyi Zoltán. Valamennyi név fogalom a magyar filmművészetben és az előbbi lista csupán példálódzó! Megjegyzendő, hogy a felsorolt és fel nem sorolt filmalkotók egyéni filmhagyatéka is csodálatosan gazdag. Kedvelhetjük, vagy nem, filmjeiket, de mindenképpen elismeréssel kell adóznunk nekik, mert megteremtették, és világszínvonalra fejlesztették a magyar filmgyártást.

A magyar filmek mindenkor tökéletes korpépet rajzolnak arról az időszakról, amelyben születtek. Még, ha sematizmus jellemzi is őket, szükségszerűen, (ez ugyanúgy érvényes a magyar film II. világháború előtti és utáni korszakára is), a jó rendezés és a kiemelkedő színészi játék ma is „nézhetővé” teszi e filmeket. Pontos, mély humánussal telített, gyakran jó humorral megrajzolt dokumentumai egy-egy korszaknak.

Jó rendezés és a kiváló színészi játék remekművé avatta egyes filmjeinket. Kiemelkedő alkotások például az *Ember a havason*, a *Hyppolit a lakáj*, vagy a kommunizmus éveiből a *Körhinta*, a *Hannibál tanár úr* és a *Valahol Európában* című filmek. Vagy a két „csemege”: a komédiák komédiájának is beillő *Liliomfi* és a II. világháború viszonyosságait pazar humorral bemutató magyar „alapfilm”: A tizedes meg a többiek.

A fiatalabb rendezők is sokat tettek és tesznek a magyar filmért. Ma is díjnyertes filmek születnek. Az ifjú rendezők talán a legnehezebbre vállalkoznak, amikor megpróbálkoznak összekavarodott világunkról, gyakran hagyományosan

jó magyar humorról való képzet festeni.

Mert a magyaroknak a humora is hagyomány, hagyományos látásmódunk a humor, mely biztosan megérdemel egy külön cikket...

Egy filmről szóló cikkből természetesen nem maradhatnak ki a csodálatos magyar természetfilmek (Homoki-Nagy filmje, a Gyöngyvirágtól lombhullásig, vagy éppen a Tüskevár (Fekete István regényéből), még mindig kedvencei a magyar tinédzsereknek. Érdemes megemlíteni, hogy a Magyar Televízió is alkotott remekműveket, különösen, amikor a magyar remekírók műveit, vagy történelmi eseményeket dolgozott fel: ilyenek voltak például: A fekete város és a Tenkes kapitánya. A „Tenkest”, még Brazíliában is vetítették. Éppen most búcsúztunk a főszereplőtől, Zenthe Ferenctől, aki a „nemzet színésze” kitüntető cím birtokosa és mindannyiunk kedvence volt.

A hazai magyar filmművészettel párhuzamosan, a magyarok aktívan dolgoztak és dolgoznak a világ nagy filmműhelyeiben is. Ott voltak, mint producerek, rendezők, operatőrök, zeneszerzők, forgatókönyvírók, díszlettervezők és legendás színészek. Ismét csak néhány példa a magyar származású filmsztárok közül: Leslie Howard, Johnny Weismüller, Peter Falk, Paul Newman, Tony Curtis, Jamie Lee Curtis, Goldie Hahn, Béla Lugosi, a Gábor testvérek és Peter Lorre...

A magyaroknak különös tehetségük van a filmhez.

Mi lehet az oka, hogy a magyarok közreműködésének ilyen sokat köszönhet a legifjabb művészeti ág?

Egyik indok lehet a magyarok hagyományos kötődése a színházhoz. A török idők előtt a magyar színházművészet lépést tartott az európai fejlődéssel. A mohácsi vész, 1526 után ez a fejlődés megakadt. Azonban a XVIII. században már újra indult a szakértő színjátszás az Eszterházy család által épített színházban, amely zenei és színházi életünk központja lett. A magyar arisztokraták legalább húsz másik színházat építettek, még ugyanabban az évszázadban; országsszerte vándorszínész társulatok alakultak. Ezek a társulatok játszottak kocsmákban, fogadóknak, pajtáknak, vagy a szabad ég alatt és az emberek bolondultak a teátristák játékáért. A műsoron a világirodalom remekei is szerepeltek.

A magyar dráma mindig nagyon közel állt az emberekhez. A hallgatóság igénye a színvonalas szórakozásra és igényessége, ahogyan később a filmmel is történt, komolyan hozzájárult a fejlődéshez. Legendás színészek, mint Déryné Széppataki Róza, Márkus Emília, Jászai Mari nyugat-európai színvonalra emelték a magyar színjátszást. 1837-ben megnyílt a Nemzeti Színház, melyet azután az egész országban állandó színházak alapítá- sa követett.

Amikor a film megszületett, a színházlátogatás iránti igény nagyon erős volt és a remek színészek, akik továbbra játszottak a színházakban is, nagy lelkesedéssel fogadták a filmet. Készek és hajlandóak voltak filmekben is játszani. Sajnos, némafilmjeink nagy része elveszett, de tudott, hogy legkiválóbb színészeink alakították

a szerepeket. A hangosfilm korszakában már legjobb íróink is nagy lelkesedéssel kapcsolódtak a munkába, ragyogó forgatókönyveket készítettek.

Makk Károly filmje, a Liliomfi a magyar színház és film színtézise. A történet Szigligeti Ede, a Nemzeti Színház egyik vezetője komédiájának felhasználásával készült. Egy vándorszínész, Liliomfi történetét mutatja be, a fő és a mellékszerepekben is a legjobb színészek közreműködésével. Könnyű, vidám remekmű ez a film. Szomorú, hogy Krencsey Mariann, aki Mariskát, Liliomfi szerelmét játszotta, a diktatúra elől menekülve később elhagyta Magyarországot. Darvas Iván, a főszereplő, pedig börtönbe került, ötvenhatos kiállításáért.

A magyar film sokat szenvedett politikai változásoktól. Mégis, a magyarok modern iránti szenvedélye és a „Hozd ki belőle a legjobbat!” kihívása beragyogja a magyar filmalkotásokat. Bármely rezsimben is készültek, tökéletes tükröt tartottak a valóságnak és mindig mély humánus és intelligens humor itatta át azokat.

Valami azonban hiányzott a magyar film-hagyatékából. Volt egy téma, melynek tekintetében filmművészetünk sokáig igen szégyellős volt. A magyarok története szabadságharcok története. Valamennyinek méltó emléket állított a magyar filmművészet. Kivéve egynek, melyet a Világ a legjobban ismer és elismer: az Ötvenhatos Forradalom.

Filmjeink, elkerülhetetlenül érintették a témát, abban az időszakban is, amikor az még tabunak számított. Később néhány film komoly utalásokat tett 56-ra. Majd született egy-két film, mely már részletesebben foglalkozott ezzel a forradalommal és az azt megelőző, illetve követő időszakokkal. A Szamárköhögés egy család életén keresztül dolgozta fel az eseményeket. Láttunk dokumentumfilmeket, az ötvenhatos hősök harcáról és megrázó kihantolásukról, rettenetes sírkövekkel, a Budapesti Állatkert nagy vadjainak tetemei mellől. Végre Mészáros Márta emléket állított Nagy Imrének, Temegetlen halott című filmjében.

Tudjuk, hogy kényes a téma, hiszen élnek még sokan, akik a másik oldalon harcoltak.

Az Ötvenhatos Forradalom napja ma már nemzeti ünnep. Nagy Imre csendesén álldogál a Kossuth téren, és szinte mindenki elismeri őt nemzeti hősként.

Sokáig vártunk „a” Filmre. A Filmre, mely emléket állít a lányoknak és fiúknak, akik nem tettek mást, mint az idegen elnyomás ellen harcoltak, sokan közülük életüket adták a harc közben. Emléket állít azoknak a fiataloknak is, akiket, kétes szabályok alapján, minden jogi normát sárba tiporva akasztottak fel. Akik ártatlanok voltak és még huszadik életévüket sem töltötték be kivégzésük időpontjában.

A Forradalom fél-évszázados fordulójára sok film készült. Kettő, különleges figyelmet érdemel.

A *Mansfeld* című film mély együttérzéssel szól a tizenéves Mansfeld Péter végzetéről, akit politikai tevékenysége miatt letartóztattak, majd a Forradalom után kivégeztek a sötét erők.

A másik, az Andrew Vajna rendezte: *Szabadság, szerelem*. Vajna a forgatás alatt, a nyáron, több napra megbénította a Kossuth tér teljes forgalmát, igen kellemetlen perceket okozva sokaknak. Amikor filmje megérkezett a mozikba, a magyarok megbocsátották neki a kellemetlenség-

Déryné Széppataki Róza - Liszli

geket. Vajna filmje csodálatos, igaz történet a Forradalomról. A film hiteles és egyidejűleg bemutatja a fiatalság erejét és naivitását is, valamint szabadság iránti elkötelezettségét.

Vajna ledöntötte a tabut. Leleplezte az árulást, elmondja a teljes igazságot a politikai környezetről és eseményekről, melyek a szabadságharc bukásához vezettek. Tökéletes filmalkotás. Kiváló ötlettel köti össze a forradalmi harcokat a magyar vízipóló legendás eseményével, a Melbourne-i Olimpiai Játé-

kokon, hozzá még egy csodálatos szerelmi történetet használ keretként.

Mindünknek meg kell néznünk a Filmet, mert hosszú-hosszú időn át, vártunk a szabadságharcos leányok és srácok legendájára, aki Molotov-koktéllal játszva próbálták megállítani Budapest utcáin az orosz tankokat, és akik meg tudták állítani azokat. A film komoly katarzist keltett. Az emberek, öregek és fiatalok, nők és férfiak sírtak a vetítés alatt.

Mi csak azt reméljük, a Film segíteni fogja a fiatalokat annak felismerésében, hogy mekkora erő lakozik bennük. Segíti őket annak megértésében, hogy a demokrácia ajándék, melyet el kell fogadnunk, és féltve kell őriznünk.

* A magyar filmről bővebben , magyar nyelven:
www.magyar.film.hu, www.szemle.film.hu, www.szakma.film.hu

Left to right:
Jesse Lasky, Adolph Zukor, Sam Goldwyn, Cecil B. DeMille and Al Kaufman (Zukor's brother-in-law)
Photo: Sándor Csépany
Source: MNFA-MFFA

Living Magyar Traditions - Krisztina Szegedy

Magyar Film

"Lumière" is one of the greatest words in the French language. The Lumière Brothers invented the greatest attraction of the modern world: the film. Homo ludens, playing with light and later on with light and sound, created a new art to satisfy Homo sapiens' demand for entertainment. Entertainment has been a constant part of the human experience. Music, dance, the art of painting, drama and sport have been with us since the beginning of time. The new art form, the film, crossed borders. The film can talk to people worldwide. The film is able to entertain and educate those who cannot write and read. The film is able to generate catharsis in both simple and well-educated audiences.

The Hungarian contribution to the development of the new, complex, modern art of film has been extraordinary.

Let's start with a legendary film: *Casablanca*. The film that charmed the whole world is a characteristic Magyar film. It is a very intelligent and honest film produced with humanity, philosophy, humour and a strong addiction to love, justice and freedom, which was directed by Michael Curtiz (Kertész Mihály) with Peter Lorre in one of the main roles.

There are several great Hungarian names who played a significant role in film history and who added great stories to the history of film.

Sir Alexander Korda (born Korda Sándor) is credited with being the developer of the British film industry. Paramount Pictures and Fox Film Corporation were both established by Hungarians, Adolph Zukor and Vilmos Fried (William Fox) respectively.

It is also worth mentioning that stage-designer Sándor Trauner (we commemorate the 100th anniversary of his birth this year) designed 81 films in France and in America, including the best films of René Clair, Autant-Lara, Marc Allegret, Jacques Feyder, Marcel Carné, Jules Dassin, Fred Zinnemann, Orson Welles and Billy Wilder. His friends called him Trau. Trau won two Oscars for his films produced with Billy Wilder. As an interesting aside: the butcher, who was of Magyar origin and who helped him design the cold store in *Irma la Douce* also became very popular. Hollywood stars were often queuing for gyulai sausages at his butchery...

"To see and to make it be seen" is a very important element of the Magyar culture. What else is the film than the best instrument (if used for good purposes) to see and make it be seen?

Hungarian people all over the world soon discovered this. They made a great Hungarian tradition of film production starting at the end of the 19th century. Hungarians living in Hungary and abroad took to the art of film with great enthusiasm. Their contribution to film productions in Hungary and abroad resulted in what is now a fantastic cinematic heritage for a country so small.

The birth of Magyar film coincided with a growing demand in Hungary for good films. Film became an important form of Hungarian entertainment for rich and poor alike, as witnessed today by the large number of Magyar films and film festivals organised throughout the country in all categories of film. Attila József, the great Hungarian poet makes reference to film in one of his poems, specifically to the desire people have to see movies. In the poem he describes the despair of the poor because often "only the family's eldest girl can watch movies".

Just one year after the launch of the Lumière-invention a number of shots were made of King Franz Joseph at the Millennium Exhibition in Budapest as he viewed Munkácsy's famous painting, Ecce Homo. This was the very first attempt in the world to use film for documentation. Hungary was also the first in Europe to produce educational films (Pedagogic Film Studio, Budapest, 1913).

Despite Hungary's historical and political ups and downs over the 20th century, Magyars set about creating the great Magyar film legacy in their home country. It was built by such big names as Péter Bacsó, Zoltán Fábri, Miklós Jancsó, Márton Keleti, Róbert Koltai, Károly Makk, Márta Mészáros, Géza Radványi, Zoltán Várkonyi and István Szabó. All these names are synonymous with Magyar Film. It should be added that the list is not exhaustive and it is very long! The individual film legacy of those on the list and those not mentioned is also very rich. We may or may not like their films, but we should still have the highest regard for them, for they have established and elevated the tradition of Magyar film production to international levels.

Magyar films reflect the times in which they were produced. Despite the schematic features (which characterised films before and after World War II) excellent direction and good acting makes them digestible to this day. Magyar films are exact

documents of different epochs and are produced with deep humanity and very good humour. Excellent

Somewhere in Europe

direction and acting have created masterpieces of Hungarian cinema such as *People on the Mountains*, *Hyppolit the Butler* and some films of the communist era: *Carousel*, *Professor Hannibal*, *Somewhere in Europe*. And there are two exquisite examples of the comedy of comedies: the *Liliomfi*, and the 'basic' Magyar film produced with great Magyar humour about adversities of the Magyars in World War II: *The Corporal Plus the Others*.

Young people are also contributing a lot of films to the Magyar film culture. Although their task is not easy, their films are award-winning. Films produced by them mirror the chaotic world we live in, often spiced with traditional Hungarian humour.

"Traditional Magyar humour" - so characteristic of us - deserves a separate article...

Famous nature films e.g. Homoki-Nagy's *From Blossom Time to Autumn Frost* or *Tüskevár* (from the novel of István Fekete) about the Little Balaton are still favourites for teenagers. There are animated films and cartoons. Hungarian TV has also produced masterpieces from novels of Hungar-

The Captain of the Tenkes

ian classics (*The Black Town*) or about historical themes e.g. *The Captain of the Tenkes*. 'Tenkes' was even screened in Brazil. Ferenc Zenthe, who played Tenkes, was awarded 'Actor of the Nation' for his performance. Actually, he was a firm favourite of the entire nation. He died in July of this year.

In synch with film production in Hungary, Magyars have worked in foreign film productions as cinematographers, producers, directors, cameramen, composers and screen writers. The list of legendary actors of Hungarian origin is also rather long and includes Leslie Howard, Johnny Weismüller, Peter Falk, Paul Newman, Tony Curtis, Jamie Lee Curtis, Goldie Hawn, Bela Lugosi, the Gabor sisters and Peter Lorre.

Magyars have a special talent for film. How did it happen that Magyars have contributed so strongly to the development of this youngest of arts?

One reason could be the Hungarians' strong addiction to the theatre. Prior to the Turkish occupation, Hungary's theatrical culture kept pace with that of the rest of Europe's. After the Battle of Mohács in 1526, this art form fell behind. Professional theatrical performances resumed in the 17th century when the Eszterházy family built a theatre that was the centre of musical and theatrical life. Later on twenty more theatres were built by Hungarian aristocrats in the same century and theatrical touring companies were organized nationwide. Such companies performed all over the country in inns and pubs, under the stars and in sheds... and people were mad about seeing these shows. The best classics were also put on the programme.

Hungarian drama has always been very close to people. Big stars were born during this era, like Róza Széppataki Déryné, Emília Márkus, and Mari Jászai who elevated the art of acting to a Western European level. In 1837 the National Theatre in Pest was established. This was followed by the establishment of other traditional theatres all over the country.

When film arrived in Hungary a strong demand for seeing drama was already there. And famous actors working in theatre were ready and willing to try the new mode of expression.

Unfortunately, most of the old silent films have been lost, but

we do know that their casts were made up of the best stage actors. With the arrival of the age of the talking film the best Hungarian writers joined in and produced splendid screenplays.

Liliomfi produced by Károly Makk is the synthesis of Magyar drama and Magyar film. The comic screenplay is written by Ede Szigligeti, one of the

Liliomfi

managers of the National Theatre. The film is a story about a theatrical touring company with the most famous actors of Hungary playing the main and supporting roles. It is a light, funny and famous piece. Unfortunately, Mariann Krencsey (who played the role of Marika, Liliomfi's lover) was later forced to leave the country illegally to escape from the dictatorship. Iván Darvas (Liliomfi) was imprisoned for his political activity in the '56 Revolution.

Hungarian drama and film suffered a lot of setbacks during the political upheavals. But Magyar addiction to the contemporary, to quality and to the challenge of "Make the best of it!" does shine through Magyar films. Whichever regime Magyar films are produced in, they are characterised by realism, great humanity and intelligent humour.

Nonetheless something was missing from the Hungarian film portfolio. There was a theme that had not received the attention it deserved from Magyar film-makers. The history of the Magyars is a history of wars of independence. All of them have a memorial in Hungarian film art with the exception of one: the uprising of 1956.

'56 used to be taboo. And yet films could not avoid touching on the theme. Gradually more and more films have been dealing with the subject in a more detailed way since the fall of communism. The film entitled: *The Whooping Cough* showed the events of the Revolution through the life of a family. There were the documentary films about the fighting and about the shocking exhumation of the national heroes from their horrible graves beside the graves of animals at the Budapest Zoo. And finally, Márta Mészáros raised a monument to the memory of Imre Nagy in her film: *Unburied Dead*.

The theme is still sensitive. People who fought against the freedom fighters are still among us.

October 23, the day the '56 Revolution started, is a national holiday in Hungary. Imre Nagy stands in silence on Kossuth Square; most of people consider him a national hero.

We have been waiting for 'the' film for a long time. We have been waiting for the film about boys and girls fighting against foreign occupation on the streets of Pest and Buda. Many of them died during the fight or they were brutally and illegally executed. They were innocent and under-twenty when they were hanged.

Several films have been produced for the 50th anniversary of the Revolution. Two of them certainly deserve special attention.

The film *Mansfeld* tells with deep empathy about the fate of the teenager Peter Mansfeld, who was arrested for his political activity and executed by dark forces after the Revolution.

The other one is *Children of Glory* (*Szabadság, szerelem*) directed by Andrew Vajna.

Vajna's filming resulted in major traffic upheaval on Kossuth Square for long days this summer causing very unpleasant moments to many inhabitants of Budapest. But people forgave him as soon as they saw his film. Vajna's film is a wonderful, true portrayal of the Revolution. The film is authentic and at the same time it mirrors the strength and the naivety of youth very well, and their addiction to freedom.

Vajna has destroyed the taboo. He has revealed the treason, tells the plain truth of the political circumstances and events that resulted in the collapse of the struggle for liberation. The idea of connecting revolutionary fights with the great Hungarian water polo event at the Melbourne Olympic Games together with a wonderful love story as a focus

Mansfeld

Children of Glory (Szabadság, szerelem)

makes *Children of Glory* a perfect film production.

We should all watch 'the' film. We have been waiting for ages for it, the legend of the girls and boys who, playing with Molotov cocktails stopped Russian tanks driving on the streets of Budapest. The film has caused great catharsis. People, old and young, women and men were crying while watching the movie.

I only hope that the film will help young people understand how strong they are. It should help them understand that democracy is a gift that we should accept and protect with care.

* Titles of Hungarian films were partly translated by the author; those might differ from the official translation.

** For more about Hungarian culture and film culture at: www.hungarian-history.hu

□

July in Hungarian History

- Paul Hellyer

As I sit down at my computer to write this article about the month of July in Hungarian history, preparations are underway for the funeral of Ferenc Puskás, the legendary

football player. His was a life and a career that makes him perhaps one of the greatest Hungarians of the twentieth century: but perhaps one of the lowest points in his great life came in the month of July, in 1954. On 4 July that year the World Cup final was held in Berne, Switzerland between Hungary and West Germany. There was no doubt Hungary were the favourites: the "Magical Magyars", the "Golden team" as they were variously known had conquered the football world with their revolutionary style of football. They had notched up impressive victories in the preliminary rounds including 9-0 against South Korea and 8-3 against West Germany. This match was to be their crowning glory. But alas, it was not to be.

Hungary went ahead early with a goal from, whom else, but Puskás. He had missed the last two matches because of injury but still that left foot of his was as potent as ever. Two minutes later Czibor scored and it seemed that Hungary was destined for glory. But the tide began to turn as it does so often in sport: by half time West Germany had drawn level. In the 84th minute Rahn scored again to put West Germany ahead for the first time. There was one last act of drama before the final whistle. It involved that man, that embodiment of all that was great in Hungarian football, the "Gallop Major" as he was dubbed: Ferenc Puskás scored just before full-time, but controversially he was ruled off-side and the goal disallowed. For the first time in 32 games, Hungary was beaten (Hungary's record of consecutive unbeaten games in international football still stands today.)

The consequences were profound. For West Germany this victory is regarded as a turning point in post-war German history allowing Germans to face the future with optimism and confidence. For the Hungarians it was a major disappointment. The players, mainly the goal keeper Grosics, were blamed and even their families had to suffer consequences like losing jobs. Some have even argued that the loss led – indirectly - to the 1956 Revolution. Things were never quite the same after the loss that day.

In July 1514 the army of György Dózsa was defeated by the army of Janós Zápolya at Temesvár and marked the end of what some regard as Hungary's only civil war. The story of Dózsa and his army is indeed a very sad story. It had its roots in the weakness, in-fighting and selfishness of Hungary's nobility following the death of King Matthias in 1490. Poor leadership meant that the nobility abandoned all that was good about Matthias's reign; they refused to pay taxes thus ruining the economy and to bear arms against the Turks. In 1513 the Primate of Hungary, Cardinal Tamás Bakócz was granted permission by the Pope to raise a Crusade against the growing Turkish menace. Peasants were recruited for this purpose and were soon joined by many others who suffered under the rule of the nobility. They called themselves "kuruc" from the Latin word for cross, "cruz". Dózsa was appointed leader of the army which left

without supplies or proper leadership, grew restless and turned on the nobility. The revolt spread nation-wide and civil war erupted. Eventually the revolt was crushed by Zápolya and horrendous and vindictive reprisals ensued. The nobles condemned the peasants to "real and perpetual servitude", that is wage earners of the nobility, pure and simple. This horrible act of national self-destruction against the backdrop of the Turkish menace stands as a testament to selfishness and dishonesty of the Hungarian nobility.

Ferenc Puskás

But enough of defeats! We can remember one of Hungary's most memorable victories as we look back on the month of July in Hungarian history. On 22 July 1456 the Hungarian army, led by Janós Hunyadi defeated the Turkish army at Nándorfehérvár (now Belgrade). As in all battles there were moments of pure heroism that live on in the popular culture. In this battle the Turkish troops were trying to breach into the upper town. When a Turkish soldier almost managed to pin the Sultan's flag on top of a bastion, a soldier named Titus Dugović (Dugovics Titusz in Hungarian) grabbed him and together they plunged from the wall. For this heroism Hunyadi's son, the Hungarian king Matthias Corvinus made Titus' son a nobleman three years later.

The victory at Nándorfehérvár echoes, almost literally, even today in Hungary and elsewhere in Europe. During the siege, Pope Callixtus III ordered the noon bell to call believers to pray for the defenders - but as in many places the news of victory arrived earlier than the order: it transformed into the commemoration of the victory, and the Pope modified his order to fit this interpretation. Hence the noon bell is still rung to this day for the memory of Hunyadi's victory.

One of Hungary's most unusual painters were born in the month of July, Tivadar Csontváry on the 5th in 1853. His works are highly distinctive, almost childish in their simplicity, with a roughness and imperfection that is unlike any other painter. Yet the audacity and supreme confidence he had led to him creating works that one critic describes as

"...stupendously expressive. Their effect is utterly fascinating". You can see these in works such as *The Solitary Cedar* in which a branch of tree morphs into a stork-like bird. He began his painting at the late age of 41 when the "voices" of his schizophrenia commanded him to do so. When the great Picasso saw his paintings at an exhibition in Paris, he was so struck by them that he asked to be locked in the room with them for an hour. He then emerged announcing that Csontváry was the other artistic genius of the twentieth century.

Tivadar Csontváry
- Self-Portrait

In the history of economics and things monetary, July 1946 in Hungary holds a unique place. In that month of post-war hyperinflation, Hungary holds the record for the most extreme monthly inflation rate ever at an incomprehensible 41,900,000,000,000,000% (41.9 quadrillion percent). Put into slightly more meaningful context this rate meant that prices doubled every fifteen hours. It is hard to imagine just what this must have meant for those suffering during these times. A further record occurred at this time when the Hungarian National Bank issued the largest ever banknote in history - a 100 quintillion pengő

(100,000,000,000,000,000,000,000) note. The cause of such hyperinflation was due in part to the pressure of paying WWII reparations and partly successive years of poor harvests. It is estimated that Hungary lost 40% of its national income in the three years after the end of the war due to Soviet reparations, occupation and looting. The currency was only stabilized after America returned \$40million in gold reserves that had been taken to Germany in 1944.

Notable Hungarians born in July include Estée Lauder (born Josephine Esther Mentzer in New York), the famous cosmetician, born on 1 July 1910; André Kertész, the famous photographer on 2 July 1894; the pianist Annie Fischer on 5 July 1914; Judit Polgár, regarded by many as the finest female chess player ever, on 23 July 1974 and the humorist Géza Hofi also has a July birthday being born on 2 July 1936.

But I thought I should end this brief survey of July in Hungarian history by mentioning Ignaz Semmelweis, who was born on 1 July 1818. Born Semmelweis Ignác Fülöp in Buda he would become known as the "saviour of mothers" for his pioneering work in discovering the cure for puerperal infection (known as childbed fever), the scourge of maternity hospitals throughout Europe.

While many women gave birth at home, those that because of poverty, illegitimacy, or obstet-

rical complications gave birth in hospitals, faced mortality rates ranging as high as 25–30 percent. Semmelweis discovered that the simple act of hand-washing reduced the mortality rate from puerperal infection to almost nil. His ideas were rejected by the medical establishment in Vienna where he first made his discovery. He went back to Hungary and conclusively demonstrated the validity of his simple treatment thereby saving the lives of many mothers. In Vienna and elsewhere who still rejected his ideas, mortality rates remained as high as 35%. Not until the "germ theory" of medicine became widely accepted following the work of Louis Pasteur and Joseph Lister did he receive the international recognition he so richly deserved.

This would not be a true Hungarian story if there were not some tragedy in the life of the "saviour of mothers". In July 1865, after some years of mental deterioration, Semmelweis was committed to a private asylum in Vienna. There he became violent and was beaten by asylum personnel; from the injuries received he died within a fortnight. □

A végén kiderül, hogy mindenki derül!

Óvoda

koromból:

Volt egyszer egy kemence
Belebújt a kis Bence
Kormos volt a kemence
Kormos lett a kis Bence
Ránézett a mamája
Nem ismert a fiára
Becsukta a kemencét
Jól elverte kis Bencét

De a XXI. században az utolsó sor: Megmosdatta kis Bencét. Mivel változnak az idők. Régen, ha a felnőttek szexről, vagy erotikáról beszélgettek, valaki közbeszólt, hogy Zsindely van a háztetőn - ami azt jelentette, hogy VIGYÁZZ gyerekek is hallják amiről beszélünk.

Évekkel ezelőtt a *Magyar Szó* közölt néhány abszolút viccet. Most Szilárd Ildikó nyomán felújítok a maradékból:

abszolút műveletlen, aki azt hiszi, hogy Casablanca Casanova nővére volt.

türelmes, aki addig simogatja a vasmacskát amíg az dorombolni kezd.

háziasszony, aki tűért, cérnáért siet, ha felhőszakadást lát. **mesterdetektív**, aki letartóztatja a rablóhúst és a lopótököt.

hideg akkor van, mikor a családfát is el kell tüzelni.

buta, aki egyedül indul egy szellemi vetélkedőn és második lesz.

flegma, akinek van kivel, van mivel és van hol, de minek.

sovány, aki magában beszél és kihallatszik.

Egy-két szó Krenner Istvántól:

- *Kislány! Maga gyönyörű, édes, szép kis pillangó. Én értek hozzá, ugyanis lepkegyűjtő vagyok.*

- *Maga pedig kopasz, vén ökor. Én is értek hozzá, mert én meg tehenészlány vagyok".*

Bíróságon vádlott kérdi az ügyvédjét: - Meddig tart még ez a kellemetlen helyzet?

- Nekem körülbelül 10 percig, magának 10 évig."

Vendég kér a bárban egy Manhattan koktélt. A pincér hozza a lötyyöt a pohár közepén egy petrezselyemmel.

- Pincér, ez magának Manhattan?

- Igen uram.

- Mi az a zöldség, ami ott úszik közepén?

- Ja? Az a Central Park.

a pihentagyú, fajankó, agytrösz - Rosszcsont Palkó-tok

FURFANGOS REMETE

Egyedül élek, magamnak vagyok
Találékonyasággal örömhírt hozok.

KÉRDÉS.

Szétválasztott magyar szavak helyes összesítése!
Példa: (a) fejdísz + (b) famunkás = kéziszerszám
= kalap + ács = kalapács

(1) házunk előtt van + (2) istállóban is lehet = bálba vitte lányomat (1+2)

(3) hím állat + (4) István, híres magyar festő volt = vizesek, porosak, borosak (3+4)

(5) rőfög + (6) kártyalap = gyakran van legelőn (5+6)

(7) vad... is lehet + (8) becstelen = bandzsit (7+8)

(9) érzékszervünk + (10) ügyvéd faggatja = Fontos lehet a rendőrségnek (9+10)

Helyes válaszokat küldöm legközelebb,

A remete

Ady Endre: A Jézuska tiszteletére

A született Jézus,
Ez igézetes gyermek,
Áldja meg azokat,
Kik a szívünkbe vernek
Mérges szuronyokat.

Áldassanak bennünk
A kifeslett vér-rózsák:
Bánat, kín, szenvedés,
Mert Jézus volt a Jóság
S a nagy, szent türelem.

Csengessünk csengőkkel,
Szeressünk szeretettel,
Örüljünk, ha sírunk,
Ha ránk tör minden ember
S ha ámul bántatunk.

A született Jézus
Született így s kívánta,
Hogy ez legyen az üdv:
Minden hívság kihányva
Életünk gömbiből.

Gyöngyös Imre: Karácsonyi óda

Ó szent Karácsony, szép idősziget!
Küzdelmünkben pihentető liget,
melyben minden zélandi jó magyar
megissza majd, mi erős és fanyar,
jó örökzöld földnyelvünk ondolált,
napos lankáin termelt jó borát.
Ez hétköznapunkból hamar kitép,
siet sok vígabb leckét adni még:
Elintézendők kapcsolt láncait,
sok apró lelkes gondot ránk szakít:
Fafeldisztetés, ajándék, család
szilveszterig még elfoglalva lát.
Majd újévet köszöntünk boldogan,
fogadkozunk, hogy az csak jót fogan,
Az óévvél a nyüzsgés végre szünt,
másnap fáradt újévre ébredünk.
Ifjabbjainknak autókázni jó.
Az otthonunk nekünk vakáció!
Pihenhetünk tán pár nyugodt hetet,
fantáziánkban minden ott lehet:
az ellenségeink s a hőseink,
az unokáink és az őseink,
a sikereink s a kudarcaink,
csatározásunk s életharcaink,
megnyugtatót megbékéléseink,
mígnem lelkünkben szabadság kering:
Vakációnk pihentető liget!
Karácsony Újév szép idősziget!

Népi imádság: Karácsonyi éjfélóra

Karácsonyi éjfélóra
Megszületett Istenfia
Az ártatlan Kisjézuska.

Gyerünk mennyünk jászolóhoz
Boruljunk le a lábához,
Fekete fábul a böcsű
Fekete fábul a jászol.

Petőfi Sándor: Karácsonkor

Énhozzám is benézett a karácson,
Tán csak azért, hogy bús orcát is lásson
És rajta egy pár reszkető könyűt.

Menj el, karácson, menj innen sietve,
Hiszen családok ünnepnapja vagy te,
S én magam, egyes-egyedül vagyok.

Meleg szobám e gondolattól elhül.
Miként a jégcsap függ a házereszről,
Ugy függ szívemről ez a gondolat.

Hej, be nem így volt, nem így néhanapján!
Ez ünnep sokszor be vígan virradt rám
Apám, anyám és testvérem között!

Oh aki együtt látta e családot,
Nem mindennapi boldogságot látott!
Mi boldogok valánk, mert jók valánk.

Embert szerettünk és istent imádtunk;
Akármikor jött a szegény, minálunk
Vigasztalást és kenyeret kapott.

Mi lett a díj? rövid jólét multával
Hosszú nagy inség... tenger, melyen által
Majd a halálnak révéhez jutunk.

De a szegénység énnekem nem fájna,
Ha jó családom régi lombos fája
Ugy állna még, mint állta hajdanán.

Vész jött e fára, mely azt szétszaggatta;
Egy ág keletre, a másik nyugatra,
S éjszakra a törzs, az öreg szülők.

Lelkem szülőim, édes jó testvérem,
Ha én azt a kort újlag megérem,
Hol mind a négyünk egy asztalhoz ül?...

Eredj, reménység, menj, maradj magadnak,
Oly kedves vagy, hogy hinnem kell szavadnak,
Ámbár tudom, hogy mindig csak hazudsz...

Isten veled, te szép családi élet!
Ki van rám mondvá a kemény ítélet,
Hogy vágyam úzzön és ne érjen el.

Nem nap vagyok én, föld és hold körében;
Mint vést jelentő üstökös az égen,
Magányos pályán búsan bujdosom.

**Ismeretlen szerző:
Ha soha egyébkor...**

Ha soha egyébkor eszembe se jutna,
Karácsony estéjén hazaszállnék
Mindig a mi kis falunkba.

Ha soha egyébkor rá sem emlékeznék
Karácsony estéjén a mi kis
házunkat
Mindig fölkeresném.

Ha máskor eszembe sosem is jutnának,
Karácsony estéjén örökké áldanám
Az édesapámat, az édesanyámat.

Krúdy Gyula

"All in all, this is a very monotonous job, to be a writer all the time, but I think that there are others that are even more monotonous, such as... Well, all jobs have their ups and downs, there's no point in offending other people's professional pride."
(Gyula Krúdy)

Novelist, short story writer and journalist, Gyula Krúdy was born in Nyíregyháza in 1878. He introduced a revolutionary new technique which in many respects was the forerunner of the stream-of-consciousness narrative. He had his first short story published in 1893, becoming a regular contributor to a Debrecen newspaper soon after. In 1914 he became a member of the Petőfi Society and in 1930 he won the Baumgarten Prize. He died in Budapest in 1933.

"There were few outside, actual events in Krúdy's life... he was always conscious of his landed gentry origins yet he preferred the company of the poor, the simple, the dispossessed. He had his roots in the Hungarian countryside and no one could invoke with greater mastery, with subtler colours the Puszta, the Great Plains, the wooded hills, the snow-covered winter roads, the small medieval or baroque towns than he. Yet he spent most of his life in the capital... He knew every street, every inn, almost every house. For him Budapest was Paris and London, Rome and New York; I don't think he spent more than a few months of his entire life away from Hungary." (Paul Tábori)

Karácsony este

1.

Valamikor nem volt szokás elolvasni, de még csak meg sem írni az ilyen címzésű irodalmi műveket: boldog, gazdag Magyarországon legfeljebb az árvák és özvegyek voltak kedvelői a megható olvasmányoknak. Ám fordult egy nagyot a világ, karácsony estéjén több a könnyes szem Magyarországon, mint a boldog mosolygású arc, ugyanezért az író sem mehet el közönyös, hideg szívvel a karácsony romantikája mellett, még ha tolla mellett leskelődik is az unalom szörnyű veszedelme. Nem lehet e napon az olvasónak másról írni, mint a karácsonyfa lángjáról.

2.

Fehér vagy fekete karácsony köszönt ránk ez évben?

Régezte ez igen fontos körülmény volt az ünnepi hangulatban, mert az emberek mégiscsak jobban szerettek fehér országutakon szánkázni messzi kis falvak világos ablakai felé, ropogós estéből havas vállal megérkezni a karácsonyi meleg szobába, télies eledelokkal vidítani átfázott belsőségüket, a házaló betlehemesek szakállán igazi hó fehérítését obszerválni, mély hóban bandukolni az istállólámpás után az éjféle misére, mint ködből, sárból, nedvességből érkezetten járulni a szentté vállott fenyőfához.

Ez évben azonban hiába jósol a százesztendősi jövőmondó, sőt Herschel is nagy havazást a hónap végére, mindnyájuknak fekete karácsonya van már esztendőik óta. Ha fölemelné valaki a házfedeleket Magyarországon ez estén, annyi elgondolkozott, elmélázott, búban önfelédke-

zett arcot láthatna, hogy tán kételkedne abban, hogy a legpirosabb napot mutatja a kalendárium: tévedett István bácsi, tévedett az Obsitos, midőn naptárában e napra hirdette az öröm ünnepét.

3.

A mák és dió napja, mondja, a régi szakácskönyv, amelyből néha a nagyapám módjára ebédelni és vacsorázni is szoktam, hogy hosszú életkort élhessek a földön, mint általában a régebbi magyarok. A máktörő koloncnak vendég-hívogató hangja volt, és minden házból kihallatszott döngése. A dió olyan jóízűen roppant, mintha a bánatot törtük volna össze darabidőre. Az aszszonyhang, amely a zúzmarás ablakú konyhában kommandírozott, a legkeményebb férfit is meglágyította. A pajkos gyerek szorongva ült a suton, a komondor alázatosan ólálkodott az ünnepi illatokra, a pincében a hordó igyekezett megtisztulni szennyjeitől, mert ő is tudta, hogy e napon vérét veszik, a gyalogösvényen a postás csodálatos levelekkel közelgett, nyelves szomszédasszony békét kötött, és szakértelemmel jött a fazékfedelek fölemelkedéséhez, a sütők átvizsgálásához, a patkók megköstöléséhez.

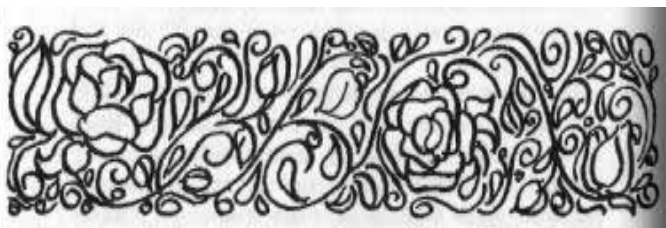

Nem volt olyan ház Magyarországon, ahol a diós és mákos sütemények nem sikerültek volna e napon. Vajon termett-e elég mák, elegendő dió ez évben hazánkban, hogy mindenkinek patkó jusson az asztalára? A régi könyv azt mondja, hogy e sütemények nélkül nem érvényes a karácsonyi ünnep. Tán még a másvilági bíróság is valamiképpen felelősségre vonja az ünneprontót. Vajon mivel fog védekezni a magyar, aki a karácsonyi kalácsot elmulasztotta?

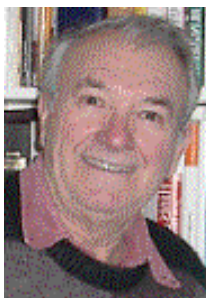
4.

A szeretet ünnepe, mondjuk mi, akik itt maradtunk egy olyan korszakból, amikor ismertek az emberek mindenféle elavult fogalmakat, megbocsátást, barátságot, gyengédséget, tiszteletet, szeretetet és egész lexikonát a szentimentális érzéseknek, amelyekről utóbb kitűnt, hogy mind csak arra valók, hogy az ember létét, boldogulását gyengítsék. Mintha csak a gazdagok engedhetnének meg maguknak a szeretet luxusát, mutatja a világ képe, mert hiszen napjainkban egyedül nekik van módjukban szeretetünket kézzelfoghatóan is bizonyítani. Ajándékot venni, ajándékot adni, mosolyt aratni, könnyet letörölni, gyermekkacajt élvezni, bús asszonyt felvidíteni, elesett embert talpra állítani, jónak lehetni a tegnapi ellenséghez, kézadással fizetni az álnokságért, szegénységet enyhíteni, a homlok mély redőit elsimogatni, vad, keserű szívbe emberséget oltani, szilaj szemét a gyűlöletnek enyhíteni, bujdosó nyomornak halk, észrevétlen léptekkel utánamenni, a magányosan sírdogálókat gyengéden felkeresni, rongyos gyermeket átkarolni, a híd karfája fölött merengő asszonyfélehez szívesen szólni, megfogni az elkeseredett kezét, megállítani a bűn felé tántorgó lépést, fölemelni a fejét annak, aki lehajtott fővel keresi a legmagasabb ágat, amelyre felköthetné magát - ez volna a gazdagok dolga a világon. - Nem, ez a dolog a szegényeké, akiknek maguknak sincs semmijük.

(1922)

Borókás karácsony

- Kasza Marton Lajos

- Kisfiam, sütnék én kalácsot is nektek, de egy valami nincs, ami nélkül hiányos lesz a karácsonyunk: fánk nincs..., karácsonyfánk! - mondta Édesanyám, azokban az ínséges, kora 50-es években, amikor egy kivágot husángért megbüntették az embert... Karácsonyfáról meg álmodni se mertünk, mert a piacon árult zöld fenyő-gallyakat is összeszedték a piacrendőrök, Salgótarjánban, a „vörös” Tarjánban, ahogy akkor nevezték Tarját, dühöngött a népdemokrácia előszele.

Mindennap történt valami változás. Ami főként nadrágszínhúzgalást jelentett nekünk, - mindég beljebb, de ez még hagyján, az ember megszokja, mint cigány szamara az éhezést, de a lelki, szellemi sanyargatást - csomóval a torokban - nehezen lehetett lenyelni. Húst csak Pásztórol meg Mátraszőlősről kaptunk néha, nagyanyánk s a rokonság hozta föl, cserébe szögért, lópatkószögért, zsanérért vagy a kölcsön adott boroshordókért; s néha csak úgy, rokoni érzelemből is kaptunk húst. A mindennapi sorban állás sem hiányzott az asztalunk mellől. Különben is mért lettünk volna mi különbek, hiszen az egész ország ezt csinálta.

Édesapám a tarjáni Acélgárban dolgozott, s a bűgátni vitt nyúl hasa alatt, gyakran szög, lópatkó-sarokszög s egyéb gazdasági kellékek jöttek haza, s amikor összejött anyyi, hogy érdemes volt „vidékre” menni vele, akkor néha, apám szalonnával, csirkével s egyszer egy kismalaccal jött haza. Persze, egy év után azt a másfél mázsás kismalacot a többi rokonság öröme is, éjjel, titokban mentették meg magunknak, mert akkoriban mindent be kellett jelenteni a hatóságoknak. Még a kinti vécénkből is elvittek mindent s még nekik állt följebb, ha nem volt egészen tele a vécé. Hogy állhattak, vagy élhettek a szegény Szovjetek hozzánk képest? - mert azt mondták, hogy nekik kell a vécénk tartalma...

Ezen a napon Édesanyám szomorúan nézett ki a konyha ablakán. Salgó vára felől, félkörben, Karancs felé csúnya, ismerős felhőképződések havat jeleztek; december 23-a volt. Karácsonyelőtti áhítat lebegett körülöttünk, meg a sötétet jósló népdemokrácia vetett ránk árnyékot, de karácsonyfa nem volt, az ami hiányzott még...

Anyácskánk épp a spájzba válogatta az egyre fonnyadó, gubacs nagyságú krumplikat, s kihasználva az éppen kínálkozó alkalmat, szóltam a húgomnak:

- Te, Baba! - húgomat hívtuk így - kimegyek a Nagyerdőbe, nyáron, mikor Ruzsik Misi bátyámmal a Karancs felé jártunk, egy szép méteres borókafát láttam, remélem még nem csórtta el senki, hátha megtalálom. Ne szőjj anyácskáknak, hogy hova mentem, vagy ha kérdezi, akkor mondd, hogy Pajával (velem egykorú szomszéd gyerek) lementünk a vasútra szalmáért. (... Az üvegyár hátsó rakodó-bejáratánál rostokoltak a még üres vagonok, rakodásra várva, onnan szoktunk, segíts magadon, Isten is megsegít alapon beszerezni egy-két háti erejéig az ágyba, priccbe s az állatok alá való szalmát.)

Megkerestem apám kis metszőfűrészét s elindultam a Karancs - a volt Lubi majorság nagyerdeje felé - karácsonyfának valóért. Megmásztam a Pipiske hegyet s innen, Tarján fölött nézelődve, tiszta időben látni lehetett az alacsony Tát-rát is, balról a Szlovák határon túl a somoskői várat, szemben pedig Salgó vára meg a Boszorka vár sötétlett a távolban. Aki innen nézte a tájat, az történelmet nézett és látott...

Szednem kellett az irhámát, mert az idő nem sok jót ígért, s ha behavazik, és szerencsével járok, visszafelé a hó nyomán utánam jöhetnek... Át az akácson, de micsoda csend van. Balról Karancsalja szélső házait lehetett látni, előttem magasodik fel a hat kilométerre lévő Karancs hegy, s ha jól emlékszem, akkor ott, a major felé leágazó út fölött, vagy hatszáz méterre láttam - egy másodvágás közepe táján - azt a borókafát.

- Hová mégy te fiú? - hallottam a jobboldalról jövő hangot. Inamba szállt a bátorság, mert a hang tulajdonosában, nem mást, mint Kupcsák bácsit, az erdőkerülőt ismertem föl.

- Csak barangolok, megyek a majorba.

- Oszt fűrészszel?.. Add csak ide azt a fűrész!

- Minek, élesíteni viszem, Vadas bácsihoz. (tényleg ismertük Vadas bácsit, apám többször vitt neki reszelőt, meg egyéb kéziszerszámot, cserébe valamiért.)

- Nacsak, haddném azt a fűrész, te gyerek!- milyen éle van?

- Tessék.- adtam oda bátortalanul s láttam magam, amint ott állok a rendőrségen, fél-lábon, mert hazudtam, hogy nem éles a fűrész...

- Tényleg, nincs valami jó éle - állapította meg. - Már azt hittem valamit ki akarsz vágni vele.

- Dehogy, Édesapám a gyümölcsfákat szeretné megmetszeni, oszt nincs neki reszelője, hogy megélesítse, azért küld Vadas bácsihoz. - hazudtam szemrebbenés nélkül.

- Na, jó, járj békességgel úton... Hallod-e te fiú! - nézett rám fürkésző szemekkel. - Nem a Gizella úti Martonnak vagy a fia?

- Dee iiigeen. -mondtam félénken, s futásra álló lábakkal vártam, mért kérdezi.

- Na, megvagy, te lucerna tolvaj! ... A nyáron nem tudtalok megfogni benneteket, mert mind a hárman tíz felé szaladtatok, meg osztán könnyebb volt nézni, mint szaladni utánatok. Hiába, az évek! - és szemében kigyúlt egy kis mosoly fénye, vagy csak én láttam úgy, lehet. - Tehát ti voltatok, megismerlek!

- De Kupcsák bácsi, az már olyan rég volt. Azt a lucernát már rég megették a nyulak, és hol vannak már a nyulak is; megettük őket régen. De sok minden történt mán azóta! - mondtam bátorkodva, mert nem láttam, vagy inkább megéreztem, hogy ebből az elmúlt tetteiből, utólag nem fogom húzni a rövidebbet.

- A fene az eszedet, meg a lábadat, gyorsak voltatok; kár, hogy elvették a puskámat, kaptatok volna egy kis sót a lábatok szárába... Na, mennyi, Isten hírvél.

- Kellemes karácsonyt Kupcsák bácsi - szóltam indultomban, s ekkor a távolból az Acélgár bűgő kürtje a délutáni két órát fújta, kezdődött a délutáni sikta. Kupcsák bácsi egy pillanatra felnézett, elővette a zsebóráját, mint aki meg akar bizonyosodni, hogy pontosan fúj-e a gyár, de a gyár mindég pontosan fúj, és a város is ehhez igazította az óráját, ő is

tudta, de ez már beidegződött szokássá vált nála is, mióta az Acélgvár, Acélgvár...

- Jó, üdvözlöm apádat is. Még nem felejtettem el a pícenyél ügyet..., atombomba, meg miegymás..., rafinált ember az apád,.. mondhatom. Na, menjünk. Szevasz!

- Csókolom!

A fene egye meg, most kerülnöm kell, mert le kell fordulnom jobbra a major felé vezető földútra. Nem baj, néhány száz méter után, mikor már nem láttam az erdőkerülőt, visszakanyarodtam a Karancs felé, fel az irtásnak. Közben folyton csak azt hajtogattam magamban, hogy csak meglegyen az a fa, hogy nem lopták-e el, mert én akarom hazavinni, a boróka bokrot: karácsonyfának!...

Csend van az erdőn, se vad zaját, se madár hangját nem hallani. Az a vihar előtti csend ül a táj felett, vagy csak nekem tűnik annak? - Lehet. Néha még a piciny dolgok is felnagyítódnak, talán most is ez van. Átvágok egy kis völgyhajlaton, föl az irtásnak. A hegy, színhén lejt balra, Karancslaputó felé s a szívdobbanásom is megállt, ahogy átnéztem a magasodó, tél kopasztotta cserjés fölött: a borókafa! Úristen!... Szinte hitetlenül, mikor valamit lát az ember, de nem akar hinni a szemének s inkább hisz a kezének, a tapintásnak..., a boróka, Karácsonyunk leendő fája, vagy bokra, ott áll a galagonya s a kökénybokortól körülveve... Istenem, hát mégis lesz igazi, fás-karácsonyunk? Igaz, hogy boróka, de zöld lesz, és Édesanyám darálós kalácsot fog sütni, fölakasztgatjuk és elénekeljük a mennyből az angyalt, meg a pástorokat!...

Micsoda karácsony lesz, Istenem! Az, hogy esetleg fáj a fának, hogy kivágom, hogy az erdő hiányolni fogja, hogy a madarak esetleg nem raknak fészket dús zöldje közé, erre most nem is gondoltam, eszembe se jutott. Pedig tanított erre is Ruzsik Misi bátyám.

Átbújtam a galagonya bokrok között, megkerültem a kökényest s letérdeltem a borókafa mellé, mint aki imádkozik és jó mélyen, közel a földhöz, hogy minél vastagabb törzse legyen, a kis 50 centis fűrészszel kivágtam a fát!... Akármilyen életlen is volt a fűrész, az áhítat, a karácsonyfa képe, az hogy lesz karácsonyfánk, és Édesanyánk kalácsot süthet rája, szinte megélezte a kis fűrész s olyan szépen, mint ahogy elő van írva, még csak el sem engedtem dőlni a fát, úgy emeltem magam elé, mint ahogy a zászlótartó viszi a szent zászlót, mint pap az oltáriszentséget: felmutattam a Jóistennek a kis fát: itt van, most már jöhet a Jézuska! Megvan az ünnep jelképe, de még haza is kell vinnem. Azt tudtam, hogy az utakat kerülnöm kell, mert csak az ember jár az úton, a természet gyermeke nem követ embertyomot, tehát az erdő, a vadon mutatja majd utamat!...

- Igen?! Élesíteni vitted a fűrész? A fene a jódogod, most elkaptalak, te gyerekek!

Belém fagyott a szó, cövek lett a lábamból; se szólni, se mozdulni nem tudtam, és Kupcsák bácsi az erdőkerülő, erdő-mező ura, védelmezője jött felém s hangja nem volt valami biztató. Az egyetlen út, a menekülés útja csak feléje vezetett, mert mögöttem, félkörben szúrós galagonya, hamvaskék-gyümölcsös kökény bokrok zárták el menekülésem útját. - Istenem, hát nem lehet Karácsonyunk! Nem lesz fánk, de én sem leszek otthon, mert az öreg kerülő, most már biztos bevisz, bekísér a rendőrségre, s aztán meg amit

kapok az apámtól, az is az enyém lesz. Nem azért, mert borókát loptam karácsonyfának az erdőből, ez még megbocsátható, hiszen karácsony lesz vagy van, de hogy ügyetlenségemre kapott el a kerülő, ez már nem nevelési hiba, ez tényleg ügyetlenség. Biztos mondja majd az apám:

“Hát erre tanítottalak én, fiam?!” - Ez van, ezt kell szeretni, villant át agyamon, amit igen gyakran hallottam a népmokráciát illetően, mikor apámék tehetetlenségükben beszélgettek valamiről.

- Kupcsák bácsi, láttam itt ezt a boróka bokrot, oszt gondoltam, úgyszincs karácsonyfánk, hát kivágom s az élesítés után hazaviszem - mondtam félig hazudva, félig igazat mondva s vártam, hogy elveszi a fűrész, a boróka-karácsonyfát s elindít maga előtt, egészen be, Tarjánba a rendőrségre. De Kupcsák bácsi, a régi világból itt maradt, egykor Lubi birtokot védő, megöregedett erdőkerülő, néhány lépést tett felém, és szeme mintha fátyolos lett volna, s hirtelen olyan, de olyan jóság tükröződött az arcáról, mintha csak nagyapámat láttam volna, pedig a „máskori” találkozások a szigorú, erdők, mezők örét mutatták nekünk, de most, ahogy látom őt és félelmemben visszatükröződik akkori arca, tekintete, most nem tudom, hogy mitévő legyek, mert nem láttam még őt ilyen jóságos arcúnak. Odajött mellém s én kétségek közt, készen nyújtottam feléje apám metszőfűrészét. Úristen, mit kapok én ezért!? S ahogy tartottam a fűrész, szememben tényleg két csillogó könnycseppet pillantottam meg s csak annyit mondtam:

- MÉR hazúttál, hogy élesíteni mégy?.. Ezt megmondom apádnak... Tudtam, éreztem, hogy az előbb nem mondasz igazat..., utánnad gyűttem, meglestelek, és most elkaptalak..., kivágtad a fát!..., és mondd, tényleg karácsonyfa lesz belőle..., ugye az?! -- Mintha csak ő is ezt szeretne volna hallani, ez csendült ki szavaiból.

Most már nem lehet hazudni tovább, hiszen mindent tud az öreg Őr, belelát a szívembe s talán a napszítta, kemény vonások alatt, mélyen bent, még lelke is van a vén kerülőnek. Csak most látom, így közelről, hogy nap-cirógatta, sok időt látott kalapja alatt legalább hatvan évet cipel, vagy még többet is talán.

- Igen. - motyogtam megszeppelve... - Édesanyám kalácsot is sütné, de nem tuggyuk mire aggatni, oszt karácsonyfával mégis csak szebb a Karácsony - mondtam egyre bátorodva.

Közben a Karancs felől jövő hó-dunyhás felhők, szórni kezdtek fehér pihéiket.

- Hát jó, értelek. - Elmerengőn megint átnézett a fejem fölött, aztán újból megszólalt, mintha valami kényszerítené őt a beszédre.

- Tudod fiam..., valamikor nekem is volt, illetve nekünk is volt fás-karácsonyunk, akkor még a feleségem is élt, meg a fiam is, de negyvenötbe kivitték őket aknát szedni a muszkák, ott robbantak fel az aknán mind a ketten, azóta nincsenek karácsonyok, illetve vannak, de nekem nagyon szomorú minden karácsony, pedig vigadni kéne a kis Újszülöttnak. Hallod!- vedd úgy, hogy nem mondtam semmit, felejts el mindent!...

Hirtelen elhallgatott. Valami oknál fogva nem folytatta tovább, - messze nézett, talán kereste azoknak a régi karácsonyoknak a szeretetét, értelmét, amit egy pillanat alatt szétrobbantott az esztelenség. Aztán megszólalt:

- Na, usgyi hazafelé, mert itt a hó, ez már megmarad, oszt mondd meg Édesanyádnak, hogy a kalácsokkal szeretetet is akaszgasson a Kisjézus fájára, most erre van a legnagyobb szükségünk s gondolatok majd rám is...

- Hát elenged? - Csúszott ki hirtelen a számon.

- El hát! Eriggy Isten hírével és Kellemes Karácsonyt kívánok..., apádnak is, spuri haza felé... - s napcserezte arca szinte mosolygott, azt hiszem tudta, hogy most jót tett valakivel s ha nem is sokkal, de szívében, ha csak egyszer is, pótolta a sokszor szomorúan, magányában eltelt karácsonyok egyikét.

Mire hazaértem esteledett, esett a hó s mikor a borókafával betoppantam a konyhába Édesanyám sírva fakadt és csak ennyit mondott:

- Kisfiam! Ez lesz a legszebb, legboldogabb Karácsonyunk.

És tényleg, nagyon szegények voltunk, de olyan gazdag és boldog Karácsonyunk volt s talán azóta se, mert akkor az a kis boróka, sugárzó zöldjével illatosította be kis szobánk melegét és mi szeretetünkkel díszítettük fel életünk örökzöld karácsonyfáját...

Forrás: Író Kileencek

Tóth Árpád:

Karácsonyi emlék

Itt volt, elment a szép karácsony,
S amíg itt volt, jó kosztón éltünk,
Cukron, fűgén, mákos kalácson.

Hozott diót, mogyorót, smukkot,
Új százkoronás is volt nála,
De erről alig szólt egy kukkot.

Hogy a pénzügy is derűt öltön,
Adott az osztrák - magyar banknak
Húsz koronát - aranyban! - kölcsön.

És hozott új választó-listát.
Mely szerint csak Lukács szavazhat,
S megválaszthatja Tisza Pistát.

A Béke is, e bús egyénke,
Jött volna vele, ám egy hídon
A strázsa belelőtt szegénybe.

Örült Prohászka is Prizrendbe,
Az udvarias szerb kormánytól
Egy sérvkötőt kapott prezentbe.

Szóval a karácsony sok kincsét
Megkaptuk és ami a legfőbb,
Megszűnt a fűtőanyag-inség.

Ez üdvöt zengem el ma számmal:
Egész télen fűthetünk majd
Egy-egy dús - karácsonyi számmal!

A krisztusi kor felé

Megjelent Sebestyén Márta új karácsonyi lemeze

World famous Hungarian folk-singer, known to most as the voice behind *The English Patient*, but to us as the magical presence at the opening of New Zealand's Magyar Millennium Park, has just released a new Christmas album entitled "Angels and Shepherds".

Angyalok és pásztorok című lemezét mutatja be Sebestyén Márta holnap délután ötkor a XII. Kerületi Művelődési Központban. Ezután már csak három koncerten hallhatjuk őt karácsonyig: 20-án Gárdonyiban, este Székesfehérváron ad jótékonyági koncertet, 21-én pedig a Szépművészeti Múzeumban lép színpadra.

Sebestyén Márta hetek óta ünnepel. Ha már nincs ideje képeslapokat írni, hát dallal köszönti azokat az ismerőseit, akikkel összetalálkozik ezekben a napokban. Tászkájából előhúzott kis kolompokkal kíséri e karácsonyi dalokat. – Ha túl sok műsort ad ilyenkor az ember, azzal kiüresíti az ünnepet – mondja. – Én csak három-négy szép koncertet szoktam ilyenkor tartani.

A holnapi lemezbemutatóról azt meséli, Bolya Mátyással és Szokolay Dongó Balázzsal, a Gryllus testvérekkel, Mizsei Zolánál és Sebő Ferencsel együtt adják elő majd azt a dalt, amely a most kiadott kis karácsonyi CD-n is szerepel. – Tavaly, amikor az Olasz Intézetben átvettem az Olasz Köztársasági Érdemrend lovagi fokozatát, én szolgáltattam a műsort, és akkor csempésztem a dalok közé azt a piemonti dallamot, amely már régóta bennem motoszkált. Hogy ne lógjon ki a műsorból, olyan énekeket csoportosítottam köré, amelyek amúgy sem fértek volna bele egy hagyományos népzenei estbe. – Mint kiderült, a közelmúltban a CD mellett egy DVD is napvilágot látott, amelyen a Danubia Szimfonikus Zenekarral és a Muzsikással Bartók-, Kodály- és Dohnányi-művekből adott koncertjének felvétele látható, hallható.

Az ötvenhatos megemlékezések közül leginkább Határ Győző előadását tartotta torokszorítótnak, amelyen jelen lehetett Károly herceg társaságában, aki, mint mondta, úgy hallgatta ezt az ősz öregembert, mint egy gyerek a nagyapját. Idén szülei házassági évfordulójára is emlékezett, akik épp '56 decemberében kötötték össze az életüket. Édesanyjáról, aki Kodály tanítványa volt, eszébe jutott az énektanítás mai, siralmas helyzete. – Oda jutottunk, hogy Kodály születésnapján a magyar kórusok nem kaphatnak helyet a Zeneakadémián, ha nem fizetnek eleget, pedig a KÓTA hosszú ideje minden évben ott rendezi ingyenes ünnepi hangversenyét – mondja a művésznő, aki, bár nem lát hivatalos törekvést a Kodály-év megünneplésére, biztos abban, hogy a művészek a maguk módján állami támogatás nélkül is meg fognak emlékezni a zeneoktatás forradalmasítójáról.

A Kodály-évforduló mellett azért is készül 2007-re, mert márciusban lesz harminchárom éve, hogy Sebő Ferenc először „kirakta” őt a színpadra. – Krisztusi korba lépek mint színpadi művész. A tavaszi fesztiválon ezért lesz egy nagy koncertem, ahová meghívhatom zenei életem fontos szereplőit itthonról és külföldről. Erre készülök, boldogan – fűzi hozzá mosolygva.

- Sashegyi Zsófia,
Magyar Nemzet

AJÁNDÉKOZÁS - Dr. Vámos Lászlóné

Protocol expert, Dr Katalin Vámos, discusses the dos and don'ts of giving presents. Her wide experience of appropriate and inappropriate behaviour results in some interesting reading, ranging from tips for new ways in which to wrap presents to why you shouldn't give a white embroidered tablecloth to someone from the Far East, or a clock to a Chinese.

A karácsony az év legnagyobb és legnépszerűbb keresztény ünnepe. A szeretet, a család, Jézus születésének napja. Közismert jelképe a feldíszített fenyőfa.

Magyarországon az utóbbi években egyre gyakrabban látni lakások ajtájára függesztett koszorúkat, az ablakokon fenyőágakból készített girlandokat.

Az ünnepi hangulatot emeli az asztalra helyezett adventi koszorú. A legelső adventi vasárnaptól kezdve minden vasárnap eggyel több gyertyát gyújtanak meg. A hagyomány szerint az adventi koszorú piros, de természetesen számtalan változat készíthető.

A bensőséges hangulatú ünnepekhez közeledve, egyre többen gondolnak arra, hogy vajon milyen ajándékkal lepjék meg szeretteiket. Az ajándékozás szép hagyományként nyugodtan adhatunk praktikus, akár saját kezűleg készített ajándékot a család tagjainak. Egy dolgot nem szabad: pénzzel telt borítékot akasztani a karácsonyfára, mondván, hogy így azt vehet magának a megajándékozott, amit szeretne. A pénz sohasem lehet szívbeli ajándék. Az ajándékozási ötletek kimeríthetetlenek, legyünk mindenkor igényesek magunkért, szeretteinkért és a jövőbeni emlékeinkért.

Nem szükséges méregdrága díszcsomagolót vásárolni az ajándékoknak. Kis találékonysággal nagyszerű és olcsó megoldást találhatunk.

Pl. a gyerek csomagoló papírra készített rajzait nem dobjuk ki, inkább összegyűjtjük. Ebbe tegyük bele a nagyszülőknek szánt ajándékokat.

Saját kezűleg is készíthet dekoratív csomagoló- papírt bárki. Faragjon ki virág-, vagy valamilyen mértani formákat burgonyából, mártsa őket festékbe, majd nyomja rá sima csomagolópapírra.

Ha van a gyereknek mesenyomdája, annak figuráit is rányomhatja olcsó csomagolópapírra. Fia-lánya ki is színezheti őket.

Három rafiaszalat összefonva, a végére díszmasni helyett fenyőtobozt köthetünk.

Ha a gyerek jól rajzol és szépen ír, az ajándékkísérő kártyákat ő készítse el.

Az üzletben vásárolt ajándéktárgyakra ne felejtjük el levenni az árcédulát. Természetesen ez a könyvekre nem vonatkozik. Az ajándék külalakját erősen rontja, ha tintával, vagy filctollal húzzák át az árat. Magyarországon illik a megajándékozottnak kibontania mindjárt a csomagot. Ez nem minden országra érvényes szabály, vannak kivételek. A kínaiak a kapott ajándékot megköszönik, majd kibontatlanul félreteszik.

.....

A magyar Larousse Enciklopédia meghatározása szerint az AJÁNDÉK valakinek ingyen, különösen szeretetből vagy figyelmességéből adott dolog.

Legyen az ajándék akár a szeretet, akár a hála jele, a lényeg az, hogy mindig az alkalomnak megfelelőt válasszuk.

A jó szívvel adott ajándék nem kötelesség, még kevésbé adomány, hanem tapintattal párosult figyelem. Nem az ajándék értéke a fontos, hanem a jó szándék, amivel adják, és amivel váratlan örömet szerzünk valakinek.

A gondos, díszes csomagolás emeli az ajándék értékét, ez is az örömszerzési szándékot hangsúlyozza. A japánok még a tartalomnál is fontosabbnak tartják a művészi színvonalú csomagolást.

.....

Az ajándékozás szokása nemcsak a magánéletben játszik szerepet, hanem az üzleti-, hivatali életben is komoly figyelmességi tényező.

A protokoll feladatai közé tartozik - többek között - a hivatalos ajándékozáshoz szükséges vásárlások lebonyolítása és az ajándékok beszerzése. Ahhoz, hogy valaki ízléses és esztétikus ajándékokat vásároljon a rábízott pénzügyi összegből a hivatal részére, annak szépérzékére, a művészi értékű tárgyak szeretetére és vásárlási kedvre van szüksége. Az igényes vásárló nem sajnálja a fáradságot, hogy szétnezzon a könyv- és ajándéküzletekben ahhoz, hogy a rábízott pénzügyi összegért - a hivatal vezetőinek megbízásából - a legmegfelelőbbet vásárolja.

A protokoll tisztában van azzal, hogy a diplomáciai protokollban az ajándék nem személynek szól, hanem annak az országnak, amelyet a külföldi vendég képvisel.

Általában a delegáció vezetőjét szokták megajándékozni, de előfordul a gyakorlatban, hogy kisebb értékű ajándékot nyújtanak át a delegáció tagjainak is. Fontos szabály az, hogy mindenkor kerülni kell a túljándékozást, vagyis az ajándékozás csak jelképes értékű legyen.

Melyek ezek az ajándékok? Magyarországot bemutató könyvek, albumok, művészeti reprodukciók, gobelinterítők, hagyományos magyar italok - tokaji borok, Zwack Unicum, "fütyülős" barackpálinka, a Magyar Nemzeti Bank által kiadott érme, Herendi vagy Zsolnay porcelántárgy. Bár az utóbbiak sajnos egyre ritkábban szerepelnek az ajándéklistán, mert a vételáruk igen magas és a költségvetési szervek szűkös anyagi lehetősége határt szab a porcelánvásárlásoknak.

Nem általános gyakorlat, de előfordul, hogy a magasabb szintű delegációk látogatása esetén a protokollosok megfelelő formában, udvariasan tájékozódnak egymás ajándékozási szándékai felől. Talán nem is az ajándék megnevezése, hanem inkább az értékének a meghatározása a lényeges szempont, amit megkérdeznek egymástól azért, hogy ne kerüljön senki kellemetlen helyzetbe, ne történjen túljándékozás vagy éppen nem eléggé értékes tárgynak az átadása.

Az ajándék kiválasztása sok figyelmet, jó ízlést és tapintatot igényel. Az udvarias protokollos tájékozódik az illető országból érkező vendégek érdeklődési köréről, hobbijáról, így lehetősége nyílik személyre szóló ajándék megvásárlására is.

Az egyik osztrák igazságügy-miniszterrel tudni lehetett azt, hogy nagyon kedveli az antik könyveket. A delegáció érke-

zése előtt ilyenkor napokig jár-kelek a protokollis az antikváriumokban és keresi a régi latin-, vagy német nyelvű jogi szakkönyveket, amellyel örömet lehet szerezni a vendégnek.

A törékenyebb ajándéktárgyakat általában a gépkocsival utazók részére szokták ajándékozni, mert a repülőgépen körülményes e tárgyak épségének megóvása.

Vannak gyakorlati szempontok is, amire ügyelni kell, például az ajándék mérete és súlya ne okozzon kényelmetlenséget, problémát az ajándékozottnak.

A protokollisnak tisztában kell lennie az ajándékozás nemzetközi szabályaival is, amely kultúránként változó. Az ajándékozás tekintetében kell lenni az illető ország vallási előírásaira és társadalmi szokásaira. Mohamedán országból érkező vendégnek nem illik alkoholos italt, embert vagy állatot ábrázoló képet, szobrot ajándékozni.

Indiában tilos marhabőről készült ajándékot adni, mert a tehén az szent állatnak számít. Hasonló módon csikóbőrös kulacsot sem illik átnyújtani.

A legtöbb távol-keleti országban a fehér a gyász színe, ezért a fehér színű terítők ajándékozását kerülni kell.

Japánban az ajándékot a találkozó kezdetén adják át, míg a viszont ajándékot csak búcsúzáskor nyújtják át. Szingapurbán az ajándék (főleg édesség és italféleség) mindig páros számú legyen, (pl. két üveg ital). Kínában nem illik órát ajándékozni, mert a halált jelképezi.

Az USA-ban már 1906-ban törvény mondta ki, hogy az elnök minden 50 dollárnál drágább ajándékot köteles átadni az államnak. A Watergate-botrány után pedig arról született törvény, hogy már a 35 dollárnál értékesebb ajándékot is jelentenie kell.

A köztisztviselőben álló Zwack Péter úr egy alkalommal azt mondta, hogy „Sajnos Magyarországon nem szokás az írásbeli megköszönés, amit külföldi üzletemberek, diplomaták is panaszkodnak. Pedig egy vacsora meghívást, ajándékot illik pár sorban megköszönni. Sokszor például nem is tudom, megkapták-e az elküldött ajándékot”. El kellene gondolkodni ezen a megjegyzésen, mert sok igazság van benne. Sajnos nagyon kevesen tartják be ezeket az illemszabályokat hazánkban.

Budapest, 2006. december 1.

Dr.Vámos Lászlóné

Madridban 2005-ben Nemzetközi Protokoll Érdemrenddel kitüntetett protokoll szaktanácsadó
www.protokollforum.hu

Budapest Christmas and New Year Market

25th November 2006 – 1st January 2007
Vörösmarty Square, daily from 10 am to 8 pm

The main attraction of Christmas in Budapest is the Christmas Market on Vörösmarty Square, which for many years has been a traditional favourite of the season for Christmas preparations. Visitors can buy high quality folk art and individual craft products. The folk artists and craftsmen of the market offer Christmas-themed goods made according to original craft techniques and of natural materials. The pieces they sell are equally suitable as Christmas presents or festive decorations. The quality of the products on sale at the 100 or so stalls is assured by the panel of experts of the Union of Folk Art Associations.

Some 150 colourful programmes during the fair are provided with puppet theatres, folk music bands and folk dance groups, starting from 3pm on weekdays and from 11am in the weekend. This year, for the first time, visitors will be able to view programmes between Christmas and New Year, 27-29 December.

Visitors including children can prepare their own festive decorations in heated areas designated for craft activities.

Throughout the Christmas Market visitors can view a wooden Nativity Crib and the Holy Family made by a folk artist wood carver.

Similarly to past years the Christmas Market played host again to the genuine Santa Claus from Finland, who listened to visiting children's Christmas wishes.

The Tourism Office of Budapest has a tourist information stand at the Christmas Market where they can offer suggestions for events for the Advent season and New Year's Eve. Well-prepared hosts with good foreign language skills are pleased to assist visitors in finding their way around.

The Advent Calendar is an inseparable part of the Christmas Market. The windows on the facade of the Gerbeaud-House, one of the most beautiful buildings of the square, form the Advent Calendar. The windows open one by one every day at 5 pm presenting the copies of the works of 24 contemporary artists followed by light and sound effects and a short performance by a brass band. The original pieces are exhibited in Gerbeaud Harmincad Gallery.

The fragrances of the Market also spread the festive atmosphere. The smell of gingerbread, cinnamon, mulled wine and pine trees fill the Square. Traditional Hungarian flat-bread is cooked in a clay oven from Tök built on the square. Friendly snack-bars offering pastry-horn, strudel, grilled meat, mulled wine, traditional Hungarian foods cooked in a clay oven and Christmas drinks await visitors.

Shepherds and Kings

(The Christian inspiration of Hungarian folk poetry)

The old religion of the pre-Settlement Magyars presented remarkable similarities to Christianity. Its moral and theological structure was basically that of a monotheistic, animistic faith, based on the adoration of one God ("Isten") and respect and veneration for many spirits, such as the spirits of their departed ancestors and angel-like super-beings. These were respected in much the same way that Christianity respects its saints, angels and the memory of departed souls. Thus the ancient Magyar religion cannot be called "paganism" in the polytheistic sense of the Greco-Roman or Assyrian-Babylonian religions.

Christianity has often accepted and used the framework of certain pagan myths and festivals, replacing them with its own liturgical content. Thus the Magyars found it congenial to celebrate the mysteries of Christianity, such as Christmas, Easter, Whitsun and the feasts of some saints (especially those of the Blessed Virgin), by providing them with the colour and warmth of their own millennia-old poetic myths and rites. Folk poems, ballads, legends, anecdotes and dramatic presentations connected with Christian festivals abound among the Magyar people of all denominations. This folk poetry of Christian inspiration offers a fascinating field of folklore study, hitherto not sufficiently explored.

The language of Christian liturgy has provided the people with a rich store of religious phraseology. The colourful imagery of Christian liturgy has always appealed to the anonymous poets of the people who adopted this inspiration with their characteristic emotional-religious nationalism.

The richest treasure of religious folk poetry is found in plays and songs connected with Christmas. Many Christmas carols are sung in connection with the Church service, others form part of the Bethlehem plays.

This time of the year, the winter solstice – the resurrection of the sun after the shortest day of the year December 22 – used to herald the increase of life-giving sunshine in pagan liturgy. Thus from time immemorial this has been the season of festivities. The pagans used to celebrate the Sun-God, the Christians the birth of Christ, their "Life-giving Sun". Ancient rites have been Christianised, but memories of old festivities of the Sun still linger in Hungarian folk hymns, such as the refrain of a popular carol: "Oh life, oh sunshine – Oh dear little Jesus."

The role of the humble herdsmen in the Bethlehem story has always appealed to the Magyar peasant. Some carols present a cheerful, dance rhythm, such as the "Shepherds' Dance" from Central Hungary. Some carols of a more solemn nature begin with the Latin words of the Catholic liturgy. The angels' call to the herdsmen of Bethlehem on Christmas night inspired many folk carols. The best-known of these: "Herdsmen . . .", first recorded in a 17th century hymn book, is found in many varieties in all Magyar-speaking areas.

One of the most popular carols, known in Transylvania and the Great Plain, begins with the Greek words of the Catholic

liturgy (slightly Magyarised): "Kirje, kirje. . .". The naive charm of the text and the purity of the ancient tune leave no doubt that we hear one of the genuine creations of the people, probably the Szekelys of eastern Transylvania from where it must have spread to the other regions. Here the majestic Christ of the liturgy becomes a sweet little baby surrounded by His mother and simple shepherds, worried about the cold and wishing they could give the Divine Child the comfort which, according to the gospel, had been denied to Him in Bethlehem.

Another shepherd-carol, "Shepherds..." is known in many regions. Both the text and the melody are folk creations and show no scholarly influence. This simple folk hymn has become a standard part of the Christmas Midnight Masses in Hungary.

The commemoration of Jesus Christ's birth in Bethlehem has been the subject of festival plays and puppet-shows presented at Christmas time in all Christian countries since the Middle Ages. These Bethlehem-plays, impromptu dramatic performances, have become part of the Hungarian peasants' Christmas celebrations too. Performed by troupes of children or adults, these plays are often combined with

A "Bethlehem" play.

presentations of puppets, accompanied by songs and musical instruments, and sometimes even dancing. The scene is usually the stable with Mary and Joseph standing at the manger in which the child Jesus – a doll or sometimes a live baby – is lying. The herdsmen arrive during the play or stand at the manger when the play starts. Angels and other symbolic characters – representing the good and bad principles – often take part in the play. In some regions the child-actors may even take the manger to church and perform

there a shorter version of the play.

The songs and texts have many variations and the costumes are sometimes quite elaborate. In the Catholic regions the texts are serious and conform more or less with the church texts and traditions. In the Protestant regions (where the Bethlehem plays are just as popular), the actors often improvise and add a touch of comedy to the play. Their principal actor may be a sleepy old shepherd on whom the youngest boys play various tricks. Throughout the play improvisations – humorous or earnest – mingle with beautiful old folk hymns. In many songs the peasants' naive, nostalgic devotion is presented in the form of a wish: "If Jesus had been born in Hungary, things would have been different. He would certainly have received a warmer welcome from his Magyar shepherds". In the Appendix we quote extracts from a Bethlehem play recorded in western Hungary.

In some Bethlehem plays, marionettes are made to dance before the manger. They represent symbolic characters: Death, the devil, angels, shepherds, peasants, Herod, soldiers. Candles decorate the elaborate puppet stage and they flicker in the cold, snowy night of the village as the children move from one house to the next.

The deeply emotional carol "A Beautiful Rose" sums up the spirit of these Bethlehem plays as it paints a picture of the Holy Virgin bending over the manger where her Son, the "Beautiful Flower" sleeps: Jesus, who brought sunshine and life to the Earth. Thus Christian and ancient thoughts meet in harmony in the humble, rustic image of the candlelit scene of Bethlehem.

On the 6th of January (Epiphany), the Three Wise Men (the Magi or Three Kings) are remembered by the re-enactment of the scene described in the gospels. Three children – often girls dressed in white robes with mitres, and holding long stocks (sceptres), represent the three Kings. They are often preceded by an "angel" holding a "star" on a pole. They enter each house, calling on the people to "seek the Star over Bethlehem..." Their play is connected with the Bethlehem plays and contains carols of a similar nature.

The customs connected with Easter show, curiously enough, little Christian inspiration. The same is the case with Saint Ivan's Day (Midsummer Day, June 22), as mentioned in the previous chapters. The Whitsun customs, such as the Whitsun-Queen procession, mingle Christian and pagan elements.

Of the saints, Saint Stephen, the first king of Hungary, is often remembered in songs. As is the case with the other saints' days, the people who bear the saint's name celebrate their "name-day" and are congratulated, often in flowery verse.

The Magyars accepted Christianity during the 11th century with some reluctance, directed not against the faith but against the foreigners brought to Hungary to propagate it. Once, however, the Christian faith, and with it western civilisation, had been accepted, it became the nation's own heritage, jealously defended through centuries of wars. The new faith became a Hungarian religion, and Christian devotion and Magyar patriotism became synonymous notions. The Magyars began to regard themselves as soldier-knights of Christ and of the Holy Virgin, the "Patron of Hungary". They have an almost romantic veneration for the Virgin Mary, the "Great Queen of Hungary". (By a strange turn of fate, Hungary never had a Hungarian-born queen). Since the 18th century, Catholics have often referred to Hungary as "Regnum Marianum" ("Mary's Kingdom").

This emotional cult of Christianity's loveliest saint found deep echoes in the hearts of the Magyars. There are many hymns devoted to the Holy Virgin, some folk creations, others written and composed by unknown artists. The best-known of these is the rather melancholic hymn "Our Mother, Lady of Hungary" probably composed by an unknown scholar of the 17th century.

Source: www.hungarian-history.hu □

old friend Sándor Illés wrote this piece about the importance of imagination. In his usual delightful style he effortlessly convinces us that without our imagination to take us back to childhood memories, or to visualise us kicking that goal or climbing that hill, our reality would look very different.

Képzlet és valóság. Összeférhetetlen fogalmak, mégis együtt jelentik az életet: elválaszthatatlanok egymástól. Mint a múlt a jelentől. Cipeljük magunkkal láthatatlan tarisznyánkban, és olykor-olykor emlékezünk. Bennem még most is él az a pillanat, amikor a mama csecsemőkoromban azt mondta szomorúan: „Tedd össze a kezedet, és mond utánam hangosan: »Édes Jézuskám, segítsd haza apukámat a háborúból...«” Abban az időben kezdtem el beszélni. És hallom azt is, amikor évtizedek múltán sírva mesélte, ki tudja, már hányadszor: „Kiáltott értem, mert éppen a konyhában voltam, hívott a betegágyához. Odafutottam, és akkor arra kért, adjak neki egy pohárka pálinkát, mert ő most elmegy örökre. Megitta a pálinkát, aztán visszahanyatlott, és meghalt. Betakargattam, majd bezártam a kaput, és elfutottam kenyérért a sarki pékhöz...”

Milyen lenne az életem, ha mindezt nem tudom? Ki kell néha bontani a múltat cipelő batyut, olyan ez, mint ha tükörbe nézne az ember.

Elég, ha behunom a szemem, és belekotrok a múltat egybegyűjtő tarisznyába, máris otthon járok, ahol a nyár leheletét érzem akkor is, ha derek körülottem a fák. A képzlet a legnagyobb erő, szárnyakat ad az embernek, s kapaszkodó is, ha arra lenne szükség. Tízszer is végigfutok azon a kis szobán, amelyben laktunk, szaladok ki a konyhába, ahol a nagymama éppen kávéval

A képzlet erejével

- Illés Sándor írása

It was some 3-4 months ago that our wise

rál, és biztatva kiált felém: „Szaladj hamar, Sanyika!” Ilyenkor kapok egy kockacukrot, amelynek még ma is érzem az ízét a számban. S biztatom magam a szüle hangjával, ha késésben vagy lemaradásban vagyok: „Szaladj hamar, Sanyika!”

Csak a képzlet erejével lehet teljes az élet, csak az adhat erőt a további küzdelmekhez, hogy értelme is legyen annak, amiért a földön futkározunk, küzdünk, hiszünk, vágyakozunk.

A képzlet a legnagyobb erő, szárnyakat ad az embernek, s kapaszkodó is, ha arra lenne szükség.

Ülök egy parki kispadon, behunom a szemem, és máris otthon járok, vagy magam elé

képelem a padra a kedvest, még simogató tenyerének melegét is érzem. Hallom tisztán, hogy szól hozzám. Így vagyok a régi-régi apai intelmekkel is. A mama sopánkodásával vagy a haragjával, ha olykor-olykor megszidott, pirogatott. Ejnye...

És a szerelemmel. Ifjúkoromban, amikor zongoraszót hallottam valahol, behunytam a szemem, és magamat képzeltem a zongora mellé. Ickánál, a szerelmemnél játszottam homlokba hulló hajfürtökkel, művészi mozgó ujjakkal a billentyűk felett. És Icku környezete tapsolt, a vállamat veregetve biztosított, hogy én vagyok a legjobb zongorista.

„Sokra viszi még ez a fiatalember!” – mondogatták.

Tévedtek. De álomnak szép volt, felemelő. Azonban sose történt ilyesmi, mert Ickuáéknak nem volt zongorájuk. És én sem tudtam zongorázni. Különben is, Icku mászon ment feleségül, és házassága után nem is találkoztam vele többé az életben. De ha zongoraszót hallok, akkor mindig rá gondolok.

Így lehettem híres énekes, színész vagy bajvivő vitéz a történelem lapjain, esetleg politikus vagy feltaláló. Élénk képzlet nélkül csak szürke, unatkozó suhanc lettem volna, aki egy falusi tanyáról indult el batyujával. Hát el lehet jutni valahová is

üres tarisznyával a képzelet segítségével? Mesélte valaki, hogy egy béna, szélütött gyermek minden nap arról beszélt ébredése után, hogy álmában futó bajnok volt. Mindig az elsők között érkezett a célba. A képzelet vette szárnyára, enyhítve a keserűséget, amelyet az élet ráért. Mi lenne a világgal a bizakodásra hitet adó képzelet ereje nélkül?

Ücsörgök én is öregem, betegen egy karosszékben az erkélyünk napsütötte oldalán, és magam is rúgom még a labdát a gyepsori csapatban. Lefutok a bal szélén, és védhetetlen gólt lövök. Társaim ölelgetnek örömben, és bennem is újra felhabzik az öröm édes íze.

Olvastam valahol, hogy Dózsa sikeres harcainak hírért egy lovas futár vitte Ceglédre. Egy napig tartott az útja. Én is számtalanszor vele lovagoltam a habos, fáradt paripán. Újabban azonban kifutott alólunk a ló. Vagy rossz lóra tettünk?

Azt hiszem, paripát kellene cserélnünk, hogy rátaláljunk az igazi útra. Vagy elapadt volna a képzeletünk?

Forrás: MNO

Hétköznapi kívánság (folytatás az 1. oldalról)

Alapvető dolgok ezek, és alapvetően fontosak mindnyájunk életében. Ami igazán meglepett, amikor először tapasztaltam azt, hogy mindegy mennyire „fontos” valaki, mennyire kimagasló szerepe van az életben, ugyanazok a dolgok fontosak neki is, mint akármelyik hétköznapi embernek. Ez valahogy megnyugtató gondolat, akár erőt és reményt is adhat.

Vegyük példának a napokban búcsúztatott Puskás Ferencet, Magyarország egyik legelismertebb nagykövétét. Arany bal lába volt, a huszadik század egyik legjobb focistájának tartják, mi több: legendává vált még földi élete alatt. Egyébként focistaként nem vitatott a legenda minősítése, de ami nekünk magyaroknak talán még fontosabb, hogy emberként is kimagasló példát adott Puskás Öcsi. Jó ember volt, és jó emberismerő. Nem várta meg a Karácsonyt, hogy alapvető dolgokról gondoskodjon, hanem egész életén át adott, odafigyelt, szeretett. Az emberi jószágának éppen olyan szerepe volt legendává válásában, mint a labdarúgásnak. Ezért lett nemzetünk legelismertebb és legszeretettebb nagykövete.

Persze az lenne az ideális, ha egész évben mindnyájan – beosztásunktól, helyzetunktől függetlenül, arra törekednénk, hogy derűsen hassunk azokra, akiket mindennapjainkban érintünk. Viszont ha évközben talán nem ment olyan tökéletesen, mint ahogyan szeretnünk volna, legalább most a szeretet ünnepén próbáljuk energiánkat összpontosítani. Ha saját kézzel nem is tudunk Karácsonyra ajándékot alkotni, bízzunk szívünkben, s adjunk olyan ajándékot, amit mindenki szeret. Az lehet, hogy gond lesz kitalálni, hogyan csomagoljuk be ajándékunkat, de egészen biztos találunk olyat, aminek örülni fognak. Elvégre erről szól a Karácsony.

Szentirmay Klara

Everyday Wishes

(continued from page 1)

During Advent in the preparations for Christmas I am reminded of how similar we all are when it comes to the basics. There are things, for example, that we all love. We love to receive mail and to be given presents. We're in a better mood when the sun's shining, than when it's not. We love being snug in bed when it's raining outside. We like feeling proud. It feels good to be listened to, to be understood, to be accepted, to be cared about. It's nice to be at the receiving end of compliments, and thoughtfulness, or an act of kindness. We like eating nice things, seeing a good film, laughing. It feels good to "feel at home". A sense of achievement is rewarding to us all. It's a good feeling to be valued. Most of all we love to be loved...

These are fundamental things, which are fundamentally important and apply to us all. I remember feeling really surprised when I first experienced it, that no matter how "important" someone is, or how prominent a position they play in life, the same things are important to them as to "ordinary" people. I found it quite a reassuring notion, in fact it can be quite a source of strength and hope.

Let's take as an example the recently farewelled Ferenc

Puskás, one of Hungary's greatest ambassadors. With his golden left foot he was regarded as one of the greatest footballers of the 20th century. There is no question of his legendary status as a soccer player, but what is even more important to us Hungarians is that Öcsi Puskás (as he was affectionately called) led by example as a person. He was a decent person and he was also intuitively perceptive. He did not wait for Christmas to be generous of spirit, but gave of the fundamental things throughout his life. His humanitarian eminence had as much to do with becoming a legend in his time as his football playing. It is why he became our nation's most highly regarded and loved ambassador.

What would be ideal of course is if we all – regardless of situation or position – strived all year through to bring sunshine into the lives of those around us. But if we've perhaps not been quite as successful at this as we would have liked, now is the time to be focussing our energies. We may not be able to make Christmas gifts with our own hands, but we can trust in our hearts and we can give presents that everyone loves. We may have trouble working out how to wrap it up, but we will still find something we can give. And this is, after all, what Christmas is all about.

Klara Szentirmay

What Makes a Human Heart Sing?

- Dr Endre Maurer

It is "Yule Tide" - the occasion to wish all and sundry joy and happiness for Christmas and the New Year.

Do our wishes ever come true? Some of the social scientists are quite pessimistic about it. There is a vast "happiness - well-adjustment industry" operating out there: happiness institutes, workshops, retreats, a plethora of books, T.V. programmes, videos, offering their own guidelines but in spite of these, the number of sour faces we encounter does not seem to diminish. If mankind were happy, why would millions of us mill around in front of the gates of a promised land? Or are only the depressed, the pessimists lining up at the 'happiness troughs' thirsting for an elixir for joy? As I mentioned in a previous article, a local health practitioner claimed in a public lecture that 75% of us are born pessimists. The findings of a recent survey conducted here in New Zealand show that 42% of women were suffering from depression; on the whole, we laugh only one third as often as did our forebears 50 years ago.

The poets claim that the highest form of happiness is experienced through love. In that case we are an unfortunate lot: we either forgot how to love or became unlovable. Another recent survey supports my view, as "only 1 % of people indicated that 'true love' is what they wanted most in life... our standard of living has increased but our standard of loving has plummeted." (J.F. Schumaker). What we pursue, these days, is a superficial mass happiness, offered by economic success. "We hitch our emotional wagons to ambition, personal power, excess and the spectacular" - writes Schumaker.

There is an emergent scientific movement in the U.S.A. (The New Science of Happiness). Its aim is to study, identify conditions which enable us, human beings, to flourish. Its leading figure is E. Diener of the University of Illinois, nicknamed Dr. Happiness. His co-researchers are R. Fowler and the Hungarian-born Mihály Csikszentmihályi. The latter is known for "exploring a happy state of mind called 'flow', the feeling of complete engagement in a creative or playful activity familiar to athletes, musicians, video-game enthusiasts - almost anyone who loses himself in a favourite pursuit."

So then what, so far, has science learnt about what makes the human heart sing? Various surveys were conducted, yielding, at times, confusing data. A well-known research (in the U.S.A. carried out by Diener) covered aspects like wealth, education, youth, marriage, climate, religion, friends. The findings: wealth, once our basic needs are met, does little to raise our satisfaction with life; education has no bearing on happiness; youth: older people are more satisfied with life and they are less prone to dark moods. People aged 20-24 are sad for an average 3.4 days a month, versus 2.3 days for people aged 65-74. Marriage is a complex matter, couples tend to be happy at least at the beginning, divorce rates suggest the opposite. Climate: folks living in balmy California believe that they are happier than their Alaskan brothers. Religion: religious faith seems to genuinely uplifting, though it is hard to tell whether it is faith itself or the church/community support that it offers. Friends: the fewest signs of depression were found among university

students who had strong ties with family and friends.

In a Texas study, 900 women stated that the five most positive activities were (in descending order): sex, socialising, relaxing, praying/meditating and eating. "Exercising and watching T.V. were not far behind, but way down the list was 'taking care of my children', which ranked below cooking and only slightly above housework." On the other hand, a "Time poll on happiness" conducted about the same time (but at a different location?), concluded that 35 % of the respondents claimed that their children and grandchildren brought them the "greatest happiness".

Opinion surveys are not without bias. The wording and the recollection reporting of events may influence the responses. Csikszentmihályi, in order to reduce bias, pioneered the method called experience sampling. It aims to provide a picture of satisfaction about specific activities at specific times of the day. Kahneman (a Nobel price winner psychologist) uses a somewhat different technique: the "day reconstruction method". The participants fill out a diary which details everything they did the previous day and rate a range of feelings during each reported period on a 7 point scale.

The surveys reported here do not exhaust the field of study. They are only samples of the work carried out in the States. However, the view emerges that the concept of "happiness" lacks adequate definition. As far as the surveys are concerned, there is confusion as to what kind of information one needs (i.e. is more meaningful) and there is also disagreement as to the methods used in collecting data.

For sure, in any scientific study, methodological difficulties arise. The so-called "global" reports are based on recollection and there is experimental evidence to prove that what we remember or seem to remember is coloured by the emotional state we are in when recalling past events. Hardship is forgotten if an episode had a happy ending. So should social scientists pay attention to people's specific, actual experiences or concentrate on their reflections? A leader of the movement (Seligman) favours this latter approach. He argues, that "we are our memories more than we are the sum-total of our experiences... the study of the moment-to-moment experiences puts too much emphasis on transient pleasures and displeasures." As a result of his research (published in his book "Authentic Happiness"), he refers to three components of happiness: pleasure, engagement (social contact, family relationships) and meaning (serving some larger end).

Since we do wish members of the family and friends a great deal of happiness, does it mean that we believe in miracles? One of the toughest issues in research is the question of how much our happiness is under personal control. D. Lykken (University of California) published a paper in which he claims (based on a study of 4000 sets of twins) that 50 % of one's satisfaction with life comes from genetic programming, that is, a predisposition, (a collection of inborn traits) which has considerable bearing on tendencies like the ability to deal with stress or handle anxiety attacks. He calls this pre-programming "set range". No matter what happens in our lives, good, bad or horrific, we have the tendency to return to this set norm. Psychologists call the ability to adjust to new and taxing circumstances "adaptation". There are only two life-events which seem to knock people lastingly below their happiness set-point: loss of spouse and loss of job.

Not all the researchers share his views. Some have even invented "happiness boosters". One of these is a "gratitude

journal", a kind of diary in which one regularly reports one's blessings. It can lift one's mood. Acts of altruism or kindness work in the same way. They make people feel more connected to others and this is the most fundamental finding in the science of happiness: almost every person feels happier when he is with other people. Naturally there are psychologists who are sceptical about this claim. They wonder if a "dyed-in-the-wool" pessimist can ever learn to see the wine glass as half full. Could "gratitude journals" produce miracles?

Who is right? This is an experiment you can do for yourself. My own gratitude exercise is to wish all of you all the happiness on this Earth. A Merry Xmas and a Happy New Year!

Refs: "Don't Worry, be Happy" article by J.F. Schumaker, *The Dominion Post*, May 6, 2006; "The New Science of Happiness",

Ausztráliai és Új-Zélandi magyarok KULTURÁLIS TALÁLKOZÓJA.

SYDNEY, 2006. december 30. - 2007. január 7.

Az Ausztráliában és Új-Zélandon élő magyar nemzeti emigráció hagyománya és egyik kiemelkedő kulturális eseménye, a háromévenként megrendezésre kerülő Ausztráliai és Új-Zélandi magyarok KULTURÁLIS TALÁLKOZÓJA.

Ez idáig 12 alkalommal jöttek össze, az Ausztráliai és Új-Zélandi Magyar Szövetség meghívására, a Dél Csillaga alatti kontinensen élő magyarok. Mindenki más céllal érkezett: talán azért, hogy találkozzon, ismerkedjen, szórakozzon. Mások az előadók, művészek és táncsoportok szebbnél szebb és értékesnél értékesebb műsorait kívánják megtekinteni, vagy abban aktívan szerepelni.

Helyszíne a Délvidéki Magyar Klub és az Erzsébet Otthon között helyezkedik el Quakers Hill-ben 10 perc sétára a vasúti állomástól. Bérünk buszt is, hogy az Erzsébet Otthon lakói is ott lehessenek, és részt vehessenek a Találkozón. Sőt! Otthont adnak az egyházi eseményeknek.

Felkérés védnökségre és a Találkozón való részvételre:

A védnököknek a Nyitó-, és Záró Koncert ingyenes kiemelt ülőhelyeken az első sorokban és természetesen a védnöki ebédet is Nekik rendezzük. A Védnököknek ezen kívül kedvezményes a Szilveszteri Bál belépője is a legjobb asztaloknál. A Védnökök nevét nemcsak a Találkozó honlapján tüntetjük fel, de a Találkozó Emlékkönyvében is. A védnöki díj egyéneknek \$A130 házaspároknak \$A250

Ha csekkel vagy money order-al fizetné a Találkozó védnöki vagy a támogató védnöki díjat, kérjük a „XIII. Hungarian Cultural Convention” névre, a megfelelő összegre kiállított csekkel vagy money order-ral, név és címteléfonoszám kíséretében, a következő címre szíveskedjék elküldeni: Hungarian Youth Association, P.O. BOX 522 Winston Hills 2153.

Ha Interneten keresztül (Internet banking-el) küldené el védnöki díját, a számla adatai a következők: A számla neve: XIII. Hungarian Cultural Convention, BSB szám: 062 093 Számlaszám: 1005 4036.

A Találkozó honlapja: <http://www.talalkozo.info>

Dream Comes True For Chilean Hungarian Kiwi Artist

On 11 November 2006 Éva Borka [the very same Éva Borka who has been a lifelong friend and supporter of the Magyar Szó and whose wonderful paintings communicate the message of Christmas to our readers every year] fulfilled her life long dream of opening her own Studio Gallery. Located in Lower Hutt, Wellington, the Éva Borka Studio Gallery consists of several, light, sunny exhibition areas and visitors

are also invited to enjoy the beautiful bush/garden surrounds.

The gallery is open weekends from November until Christmas and at other times by appointment.

Éva describes her art as something "that has always been inseparable from my living". Since she was a child, art has been Éva's great

passion and constant companion, a doorway through which expression could be found for life's many challenges and journeys - emotional, physical and spiritual. "Underlying my work is the quest for that which gives life its true texture and meaning, that illusive moment or 'space' in which we can find joy, harmony and ultimately self realisation".

Éva's paintings - mostly in oils, and the more recent acrylic works on stone - mirror the colour, diversity and vibrancy of her life and heritage.

Born in Chile of Hungarian parents, Éva and her family immigrated to New Zealand when she was a child and they

later became NZ citizens. Whilst being completely committed to and happy in their new home the family always retained and celebrated their heritage and links to the "old country". In this way Hungarian arts, music and literature played a prominent role in Éva's formative years and the arts were certainly well represented within the family itself with her grandmother being a poet/artist, and both her grandfather and uncle concert violinists.

As well as being an established artist, Éva has also had a successful business career as a senior manager with a major SOE and as the director of a small consulting company. She emphasises however that giving up the security and benefits of the business world to live her dream of being artist was far from easy and called for much determination, resilience and sacrifice.

Éva has regularly shown her paintings both in solo and group exhibitions in various main centres in New Zealand and Europe.

More information and examples of her artwork can be found on: www.evaborka.co.nz

Connecting with Roots

- Bill Szentpéteri

In 1966 my Dad received news from Hungary that his father was terminally ill. My parents decided to take their three young children to Hungary. It was the first time that Dad had been back since escaping to NZ in 1956 and only those like my father could possibly know the uncertainty and emotions that he experienced. It was very important to him that we experienced our heritage and Hungarian family. We spent six months there and even at the young age of eight I knew I would go back to Hungary some day.

I would spend the next forty years doing what most of us do in life but with the ever present yearning to return to my Dad's homeland. When that time finally came I was very excited and overcome by emotion when I arrived in Kecel. My Dad has Alzheimer's and it is a great sadness to me that he does not have any cognizance that my partner and I are here. Most of his/our family here has long since passed away. We visited the cemetery and after quite a search managed to find the burial plot. We noticed that the headstone was engraved with the names of my Grandparents and Uncle (Dad's only sibling) with the customary dates of birth and passing. Dad's name was also engraved along with his birth date and I wondered if in some way this symbolised just one part of the trauma of separation all of those years ago - they are still waiting for the son and brother, to be a family again.

We visited the old family home and although it has been occupied by others for many years it is still just the way I remember it. We also found one of Dad's dearest friends and I felt that in some way I was the embodiment of my father and that through me, he was home. The celebrations that followed lasted for days as the food strained the tables and the wine and Pálinka flowed, with much song and merriment. After all of these years the one indiscernible thing in my life that was missing was now fulfilled - I was now not only physically connected but spiritually. I was born and raised in New Zealand, my mother is a Kiwi and yet like the moon and the tides Hungary was always there beckoning every fibre of my body and soul. Everything seemed so natural and familiar, the essence of being Hungarian surging in my veins - why had it taken so long I thought, but how happy I was to be here.

After ten wonderful days in Kecel - and with a few added kilos, my partner and I visited Budapest. Nothing could have prepared us for how much and how quickly we fell in love with this magnificent pearl of Europe. We had planned to stay for a week but like many travellers to Budapest, we were seduced by her and stayed much longer. The magnificent architecture of the buildings, the Duna River and its fantastic bridges, the grand Palace, Mathias Church, Fisherman's Bastion, the stunning Szent István's Basilica, the incomparable Gothic Parliament building and Heroes Square, so many splendid sights but above all the bewitching atmosphere of Budapest. If you are not captivated after the first day then one stroll on a clear evening along the Duna to witness the lights of Budapest will capture your soul forever.

We have been travelling for over a year now and it occurred to us that there have been so many wonderful sights and experiences that possibly our views about Budapest are

parochial. This would be allayed time and again by the numerous travellers we have met who would ask, "Have you been to Budapest yet? - You have to go, it is magnificent". We have been to Hungary three times during our travels and decided to stay

here for the summer. We rented a nice little flat near Blaha Lujza Tér and every day we set out to explore more of our beloved Budapest. We make a point of walking as many streets as we can and are constantly amazed and thrilled with the beautiful buildings we find and soak up the everyday buzz of this great metropolis. We fall in love with Budapest every day.

The city is evolving rapidly with the renovation of old buildings returning them to their former glory blended with modern development and infrastructure. The public transportation systems are rapidly being updated and you can find any commodity you need as in any other major metropolis in the world. However it would be foolish to say that Budapest /

Bill and his wife Sandie at the splendid New York Coffee House in June 2006

Hungary does not have its fare share of problems - fifty years of socialist stagnation and infrastructure decay will take considerable time to rectify.

The city battles with retaining its historical legacy over the opportunism of capital advancement and investor profits. Corruption is rife and the country is running one of the largest deficits in the EU. There are many social problems and there

are certainly a lot of challenges to be overcome. Hungarians are both politically and emotionally divided about the state of the nation but this is slowly giving way to a new generation who do not carry the burdens and legacy of former generations. The redeeming feature is the eternal heart and soul of Budapest which brings out the true romantic. It is easy to become immersed in its history, culture, events, and unbridled charge towards being one of Europe's most diverse and exciting destinations.

Hungarians have a high recognition of New Zealand through television and tourists (it's a popular destination for Kiwis). We have made a lot of friends here. Make a good friend in Hungary and you have a friend for life. There is nothing more infectious than a proud Hungarian who knows how to enjoy life, it sweeps you along.

I miss New Zealand but I do not know how I am going to wrench myself away from Hungary. I am now eternally connected in many ways beyond my heritage. My life is enriched because of my experiences here. We were going to leave Hungary at the end of August but have decided to stay until after the 50th anniversary of the October Uprising. This will also give us plenty of opportunity to see as much as we can of this wonderful country - the homeland of my father, the origin of his destiny and so many more like him, the foundation of what makes us unique, no matter where we are in the world. □

Recent News from Hungary

Hungary grieves its most famous son

The state has declared a national day of mourning on December 9, the day of the funeral of legendary footballer Ferenc Puskás, who died of respiratory and circulatory problems on Friday morning aged 79. Parliament observed one minute's silence in tribute. Prime Minister Ferenc Gyurcsány said in a statement that "rare and exceptional is the moment when a nation and a community mourn and remember as one. Today is such a moment, as it can be stated without exaggeration that no Hungarian will be left untouched by the death of Ferenc Puskás." Candles were lit at the Hungarian Football Association headquarters and all the weekend's football games began with a minute's silence. Defence Minister Imre Szekeres announced that Puskás will be posthumously promoted from major to brigadier general.

A school and street are to be named after him in Kispest, Budapest's 19th District, where he was born and pursued his career as a footballer for many years. Hungarian Olympic Committee chairman, Pal Schmitt, who is running the Ferenc Puskás Reverence Commission, announced that his funeral will be held in Budapest on Saturday, December 9. Members of the commission will be: Local Governments Minister Monika Lamperth, IOC president Jacques Rogge, FIFA President Sepp Blatter, UEFA president Lennart Johansson, Real Madrid president Ramon Calderon, and "golden team" members Jenő Buzanszky and Gyula Grosics.

Puskás' body lay in state in the stadium named in his honour in the daytime, then a funeral was staged at the Szent István Basilica in the evening, where he was laid to rest. "The football world will forever love Ferenc Puskás," UEFA president Lennart Johansson wrote in a letter at the weekend. "Puskás had long been a legend and broke all records with his magical left foot," he added.

Ferenc Puskás Biro played for Kispest from 1942-49, for Honvéd from 1949-56, Real Madrid from 1958-67 and captained the Mighty Magyars, the legendary team that went unbeaten for an incredible 32 consecutive games, a record which still stands today. He won 85 international caps and scored 84 goals for Hungary, and was also a losing finalist in the 2-3 reverse to Germany in the 1954 World Cup final in Berne. Later on he won four more international caps for Spain. After his playing career ended, he coached several teams, including the Hungarian

national side.

Amongst other honours, Puskás won the Hungarian league champion five times with Honvéd, and the European Cup three times with Real Madrid, scoring seven goals in two finals.

Bozsik quits humbled Hungary

National football coach Péter Bozsik resigned yesterday after a Hungarian Football Association meeting in Győr rejected his analysis of the national team's recent performances, which included losses of 4-1 to Norway; 1-0 to Turkey; and most excruciatingly, 2-1 to Malta. The 44-year-old was following in his father's footsteps by taking on the role of Hungary coach, the legendary player József Bozsik having also led his country from the bench in 1974. Bozsik Jr. had made his name in coaching, first with Vasas SC, then by steering Zalaegerszegi TE to a maiden league championship in 2001/02. He was assisted at the Hungary helm by former international Lajos Détári, but the humiliation in Malta – it was the hosts' first UEFA European Championship win since 1982 – spelled the end for the new regime. 26 Oct

Várhídi to coach Hungarian national team until late 2007

Péter Várhídi will continue to coach Hungary's national soccer team up until late 2007, the Hungarian Football Association (MLSZ) said on Thursday (15 December). Várhídi was originally commissioned to coach the team in a single match, against Canada, which ended with a 1-0 win for Hungary. His predecessor, Péter Bozsik was forced to step down in October after MLSZ rejected his report on a shameful defeat against Malta. With three defeats and a single victory in the European Championship qualifiers, the national eleven retained just a statistical chance of qualifying for the 2008 European Championship. 15 Dec

Hungary's Fischer, Schiff nominated for Grammy Award

Hungarian pianist András Schiff and conductor Iván Fischer are nominees for the Grammy Award, the Grammy Foundation announced late on Thursday. The 49th Annual Grammy Awards show will be held on 11 February 2007 at Staples Centre in Los Angeles. Fischer was nominated in the 'Best Orchestral Performance' category for conducting Mahler: Symphony No. 6 in A Minor with the Budapest Festival Orchestra. Schiff garnered a nomination in the 'Best Instrumental Soloist Performance (without Orchestra)' category for his performance of Beethoven: The Piano Sonatas, Vol. II. 8 Dec

Out of date goods repackaging scam uncovered in Hungary

Budapest- Hungarian food inspection authorities on Wednesday uncovered more evidence of out-of-date goods being repackaged in warehouses in Török-

bálint, near Budapest. The head of the Pest County Animal Health and Food Inspection Authority, György Virsinger, said that four warehouses had been found to be involved in repackaging out-of-date goods, and said that a million eggs that came from Germany were discovered with forged documents. The first case arose on Tuesday (5 December), when inspectors documenting earlier violations in one of the warehouses noticed a suspicious smell of acetone, which is used to remove glue and nail polish. The inspectors followed the smell to a side-room, where they found bottles of nail polish remover, computers and printers, which were being used to remove expired sell-by dates and put on new ones to allow the products to be sold on. Amongst the products having their life artificially extended were chocolate, meat-filled pasta and jam. With the discovery of newer cases, Virsinger said milk products and breakfast cereals were also being illegally repackaged, adding that ten lorries of products had been destroyed. Some of the goods uncovered had apparently gone out of date as early as 2004. Virsinger would not reveal the name of the company involved in the scandal, but said it was foreign-owned and operated warehouses all over the country. 6 Dec

Csányi tops list of richest Hungarians

Magyar Hírlap published its list of the 100 richest Hungarians, for the fourth time. Prime Minister Ferenc Gyurcsány was 50th on the list in 2002, with net worth of Ft 3.5 billion (NZD 26.2 million), and Economy Minister Janós Kóka was 88th with Ft 2.5 billion (NZD 18.7 million), but now neither of them is among the top 100. Russian Megdet Rahimkulov, owner of AEB bank, is said to be the wealthiest person in Hungary. He does not appear on the list, because he is not Hungarian. HAC 9 Oct

Army and law enforcers Kossuth tér demo

Around 800 armed forces and law enforcement employees representing 40,000 police officers, fire-fighters, soldiers, prison staff, customs guards, national security staff and civil defence employees staged a one-hour warning demonstration in Kossuth tér on Saturday (14 October). They demanded salaries linked to inflation rates, finance to cover project costs, and central budget resources to cover surplus tasks. HAC 16 Oct

Driver beaten to death by mob after crash

A motorist who had just knocked over an 11-year-old girl was dragged from his car and beaten to death in Olaszliszka, north-east Hungary. One of the attackers was a member of the local minority authority, Kossuth Radio reported. County police press spokeswoman Ilona Jakab Kompolti told Népszabadság that the girl

suffered injuries that may heal within eight days. Other sources told the daily that the middle-aged man was on his way home with his children when the minor accident occurred. Police began an investigation and had questioned several suspects. HAC 16 Oct

New anti-government violence overshadows 1956 commemorations

Monday's (23 October) celebrations of the 1956 Uprising anniversary were marred by violence as police clashed with anti-government protesters for 11 hours at various sites, bringing tear gas and water cannons to the heart of Budapest's tourist district. Police used rubber bullets for the first time, while protesters lobbed a few Molotov cocktails and at one point commandeered a World War II era tank on display for the commemorations. Around 100 people were injured from both sides, none critically. HAC 24 Oct

Sólyom leads tribute, denies protesters

President László Sólyom on Sunday unveiled a new 1956 memorial in front of Budapest's Technical University, one of the Uprising's main locations. "It is regrettable that the university rector banned the celebrations from university territory," he said. Sólyom also led the memorial torch march towards Bem tér for a while. Sólyom called Justice and Enforcement Minister József Petrétei for talks on Friday, where he asked the minister to secure the 1956 Uprising celebrations, without use of force. Budapest mayor Gábor Demszky asked Police chief László Bene for the same. Sólyom denied the requests of Kossuth tér protesters, who asked for an amnesty on political prisoners, and for their release. He remarked that he can issue pardons "only on an individual basis" and that only "Parliament has the right to award an amnesty". HAC 24 October

Russia accepts moral responsibility

Russia is not responsible for decisions made by the Soviet leadership in Hungary in 1956, the upper house of the Russian legislature declared on Friday (20 October), but feels "moral responsibility for past events and hopes that Hungary will acknowledge our genuine sorrow over the events of October and November 1956". The announcement does not call the events "a revolution," as the uprising was an effort to correct socialist society not overthrow it, Népszabadság reports. The 1956 tragedy repeated itself in 2006 as comedy, Moscovskiye Novosti wrote.

"King of the Roma" elected

Újszász entrepreneur Csaba Kállai was inaugurated as Voivode of the Hungarian Roma in a ceremony in Budapest on Saturday. Poet György Rostas-Farkás, host of the function, told the gathering that the Roma community were electing

a leader for themselves for the first time in 150 years. The 39-year-old entrepreneur will build a nationwide network of "vajdas". Catholic priest Dezső Gergely blessed the ancient Roma flag in two languages before Kállai was installed.

No violence at demonstrations

The march by tens of thousands of Fidesz supporters was the set piece of a series of anti-government demonstrations and commemorations of the crushing of the 1956 Uprising on Saturday (4 November). Although one group of far-right activists wandered to several sites downtown, there were no reports of violence. Fidesz's procession from the House of Terror was to go as far as Astoria, but it ended at Gerloczy utca, possibly because radical right-wing groups joined the crowd at Deák tér. The event was organised as a protest against the police brutality of October 23. Several Fidesz politicians, including party chairman Viktor Orbán, deputy chairmen Zoltán Pokorni and Pál Schmitt, led the way, holding a poster bearing the words "The truth sets you free 1956-2006". In compliance with a request by Fidesz, participants did not carry flags or posters, nor did the crowd chant anti-government slogans. Instead they carried torches silently. HAC 6 November

Tőkés agrees to work with Markó

The leaders of Romania's two rival Hungarian political parties agreed on Friday to work together in the interest of ethnic Hungarians in that country. Béla Markó, president of the parliamentary party RMDSZ, and Calvinist Bishop László Tőkés, leader of the Transylvanian Hungarian National Council, agreed in Kolosvár (Cluj-Napoca) to establish two working groups, one to establish a consultative forum for ethnic Hungarians in Transylvania and the other to draw up a minimum program for ethnic Hungarians. Tőkés said the parties will have to work towards a public consensus, instead of presenting a false picture of unity. Romanian Prime Minister Calin Popescu-Tariceanu said "pushing for ethnic-based autonomy is an outdated initiative compared to European reality, and goes against the spirit of the EU". HAC 6 Nov

2005 GDP growth adjusted to 4.2%

Hungary's GDP reached Ft 2,227 billion at current prices in 2005, up 4.2% from 2004, the Central Statistics Office announced in a second revision. Per capita GDP amounted to Ft 2,184,000, equal to €14,407 at purchasing power parity, 61.4% of the EU25 average.

Váci utca 28th most expensive street

Budapest's Váci utca is the 28th most expensive shopping street in the world in terms of the cost of retail space, according to a survey of 233 streets in 47 countries by real estate consultancy Cushman & Wakefield. Váci utca was listed in 30th last year. The top three are Fifth

Avenue in New York, Hong Kong's Causeway Bay and the Champs-Élysées in Paris. HAC 13 Nov

Hungarian must unite – Szili in Romania

"Hungarians must combine forces in an enlarged Europe and can only become a successful nation throughout the continent by fostering their culture and traditions," Speaker Katalin Szili said in a speech at Margitta, Romania on Sunday. (12 Nov) Szili was attending a tribute to 20th century poet Endre Ady, which was jointly organised by various chapters of the Democratic Alliance of Ethnic Hungarians in Romania.

Government quarter to be built near Nyugati

The cabinet decided at a meeting in Balatonőszöd on Friday (1 December) to locate the planned government quarter on a site behind Nyugati railway station at a projected cost of Ft 50 billion (NZD374 million). The project will be completed before May 2009, and all ministries will relocate there, with the exception of the Prime Minister's Office, which will move to the Agriculture Ministry building, and the prime minister will also work there from 2009. The government hopes to raise Ft 100 billion (NZD 749 million) from the sale of the present ministry buildings and once the new quarter has been completed, the cabinet expects to save Ft 10 billion annually (NZD75 million). HAC 4 Dec

Szili still Hungary's favourite politician

Socialist Speaker Katalin Szili remains the most popular politician in Hungary, followed by President László Sólyom, on an approval-rating published by Szonda Ipsos. Democratic Forum chairwoman Ibolya Dávid is third; followed by Foreign Minister Kinga Göncz; Agriculture Minister József Gráf; and Fidesz chairman Viktor Orbán; who has dropped by six points over the last two months. Prime Minister Ferenc Gyurcsány is 17th on the list. The least popular politician of today is non-parliamentary MIEP leader István Csurka. The poll was taken November 16-23, from 1,500 adults. HAC 4 Dec

1.6 million still earning minimum wage

The government increased the minimum tax-base on wages as of September 1 to Ft 125,000 (NZD935) per month – equal to double the minimum wage – but exceptions can be made if an individual declares that they earn less than double the minimum wage. So far 310,000 companies have filed tax requests for 1.6 million workers, the Tax Authority APEH announced. The average wage mentioned in applications was Ft 76,300 (NZD571) per month. Some 40% of Hungary's self-employed made such requests. □

News about Hungarians
in New Zealand

Hungarian Community of Otago and Southland

A special message to the readers of the Magyar Szó:

I have had a lot of pleasure and fun coordinating the Otago & Southland community events. At this time I wish to thank Alan for his support during my involvement in our community. Alan & I are members of the Middle Eastern Dance Assn. of NZ. As some of you already know I have a passion for Middle Eastern dancing and now that Alan has started drumming for me, we find ourselves needing to devote more time to our combined dancing/drumming combinations. Sadly, because of this, it is time for me to step aside and allow someone with new and fresh ideas to take over.

Thank you and good bye,
Gabriella Haluziczky - Powell

A big than you to Gabriella, pictured above, for her great contribution to Hungarian life in Dunedin over the years and for keeping our readers posted! - Editor

Christchurch Community

The sad passing of three Hungarians:

On 11 October 2006 a former member of the Hungarian Club, *Julius Páal* passed away and a Mass for him was celebrated at St Mary's Church on the 17 October. He was 81 years at the age of his passing.

On 18 November 2006 *Klára Katonka*, a loved member of the Hungarian community and founding member of the Christchurch Hungarian Club who, due to illness was only able to attend some of the functions in the later years, passed away. Her celebration Mass of life, which honorary consul Klára Szen-

tirmay came down from Wellington for especially, was at St Mary's church on the 22 November. Klára contributed much to the Club, was the Treasurer for many years and was active in all phases of the Hungarian community's activities. We will all miss her very much. Klára was 80 years old.

On 2 December 2006 a much loved and very active member of the Club, *József Miklós* passed away and his funeral was held at the Canterbury Crematorium Chapel on 6 December. Joe was 76 years old. Jim Hopkins, a life time family friend, was the celebrant at this very personal and touching celebration of Joe's life. Joe was a Founding Member of the Club, a former President, Vice President and Secretary during the past 30 years of the Club. In spite of a long battle with illness Joe continued to be a member of the Club Committee and played a major role in public relations between members. Joe was well loved and respected by all members and friends of the Hungarian Club.

A Tribute to Miklós József by *Vivienne Petras-Little*

A tribute to our precious Joe,
He was such a lovely man to know
For our Club-he'd go the extra mile
And, would always greet us with a
lovely smile.
He battled cancer as he grew old,
A great man with a heart of gold !
Dear friend,
May God Bless you and may you
Rest in peace. Amen.
We will all miss you !

16 Oct 1930-2 Dec 2006

We extend our heartfelt sympathy to the families and friends of those dearly departed and much loved companions.

[Editor's note: Oral history archive interviews were prepared earlier this year with all three who have sadly passed away.]

The Christchurch **Children's Christmas Party** on 10 December was a very well thought out and enjoyable event organised and presented by *Judit Chambers*, assisted by *Natalie Tóth* and *Csilla Huse*. The first part of the programme consisted of group games, dances and action songs. This was followed by a craft making activity with children making little Christmas items to stick onto their Christmas cups. Judit then explained to the children about Christmas and Hungarian customs while *Gloria Huse* told the story of St Nicholas and how children in Hungary

leave their well-polished shoes on the window sill so St Nicholas will leave nice presents, but children with dirty shoes receive only coal and potatoes. Then *Vivienne Little* gave a reading about Christmas and *Danny Huse* recited a humorous poem in Hungarian. There was some carol singing by the children after which St Nicholas arrived. Fortunately all the children had been very good so presents and a little bundle to take home were distributed. All this activity was followed yummy food for the children who left in good cheer. We congratulate *Judith* and *Csilla* and *Natalie* for their commitment to make this a very special Children's Party, with many thanks to St Nicholas, *Gyula Pendley*, *Vivienne*, *Gloria* and *Danny* and for those who assisted with the food and the clearing up of the hall.
Gail Tóth, correspondent

Restore the status of the expelled university teachers

Press release of the Hungarian EPP-ED Delegation, 29 November 2006

The members of the EPP-ED Hungarian Delegation of the European Parliament noted with indignation that two teachers of the Babes-Bolyai University, Péter Hantz and Lehel Kovács were expelled. The cynical justification of the University Senate, according to which the two professors are extremist and applied physical violence in the last days, is unacceptable and outrageous. The two teachers did not do anything else but proceeded according to a resolution of their university, calling itself multicultural, in force since more than a year, and placed the Hungarian inscriptions next to the Romanian ones.

Simultaneously with this decision, the Babes-Bolyai University organised an exhibition in the European Parliament in Brussels, in fact a campaign, in which it presented itself as a three-language (multilingual) and multicultural university, as an example that is worth following.

The Hungarian EPP-ED Delegation deeply condemns the above decision. It calls on the University Senate, the Romanian authorities to take concrete steps in order to solve the issue. The expelled two university teachers have to be placed back in their position and concrete measures have to be implemented so that multilingualism is indeed reflected in the everyday life of the university.

Let's Cook Hungarian!

You probably all know by now how to make Beigli, bake a turkey and cook the fish for Christmas Eve dinner. Let's leave the festive table and sit around the Christmas tree... Whether you are a believer or not, or just do it for the children's sake, it's good to be together with loved ones to share the Christmas spirit. ... And although an hour or so ago you thought "I'll never eat again" as you left the dining room table, you smell the coffee and see the Rigó Jancsi and it just looks too inviting. It is delicious, and the recipe, which is really quite simple is all the more special because it was the favourite of someone else called Klára, who passed away recently in Christchurch (funny, the ways in which we live on...). I'm also sharing a delicious Egg Dip recipe with you that's equally simple to make and handy to have in the fridge at this time of the year.

I wish you all a healthy and joyous Christmas and New Year!

Egg Dip (Tojásos tejfölös mártás)

About 250 gm sour cream	about 150 gm cream cheese (softened)
1 small red onion	2 hard-boiled eggs
salt	mustard
juice of 1 lemon	

Chop red onion as finely as possible. Put in medium-sized bowl, add all other ingredients. Mix thoroughly using a fork first, then a spatula until smooth. Taste, and adjust seasonings as required. Serve chilled with crackers or sliced carrots, celery. (Also delicious as a spread on toast.) Tip for Christmas/New Year: try spreading some of Egg Dip on a slice of ham, roll it up and secure with toothpick.)

Rigó Jancsi (Klára Katonka's recipe)

7 eggs	7 tbsp icing sugar
3 heaped tbsp flour	50g sweet chocolate powder (eg Nesquik)

Cream filling:	400ml cream	80g icing sugar
	80g cocoa powder	pure vanilla essence

Separate the egg yolks putting the egg-whites aside in a medium-sized bowl. Beat the egg yolks with the icing sugar until fluffy. Add the chocolate powder and the flour, beat until smooth, then mix in the well beaten stiff egg-whites. Place in a lined tin (26x36cm) and bake in a moderate (180°C) pre-heated oven for 14-15 minutes. Remove from oven and when cake has cooled cut cake carefully in half. Spread well beaten cream filling evenly over lower layer.

The top of the Rigó Jancsi can either be sprinkled with icing sugar, (which you do after cutting it up) or iced (which you do before cutting it up). So decide which you want and proceed accordingly.

To cut the top layer into even squares (as pictured) use a knife dipped in hot water. Then place top gently on top of the cream filling. Using the previously sliced top layer as a guide, cut through the bottom layer, again using a knife dipped in hot water (this method preserves the shape and look of the cake slices).

Icing (optional) : Beat 30g icing sugar, 25g cocoa powder, 10g butter (melted), 1-2 tbsp rum and 1 egg white in a bowl until smooth and then spread over top of cake before slicing.

Classy and delicious, and very Hungarian! *Jó étvágyat!*

Klára du Toit

The aim of the Magyar Szó (ISSN 1171-8978) is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand, by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage, and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin are not necessarily those of the Magyar Szó, its editors or the Hungarian Consulate-General.

The bulletin is published every third month, commencing in September. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$30.00, students and beneficiaries, \$25.00; NZ\$36 to Australia, NZ\$42.00 to other places. Please make your cheque payable to "Magyar Szó" and post it to the publisher.

Founder (Alapító): Paul Szentirmay
Communications to:
PO Box 29-039., Wellington, New Zealand 6443
e-mail: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz

Publisher/Editor (Kiadó/Szerkesztő): Klára Szentirmay
tel: 64-4-973-7507 **fax: 64-4-973-7509**
website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

Következő szám:

A Magyar Szó 2006/2007-es előfizetési évének harmadik, vagyis a 2007. márciusi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2007. február 25-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépelt, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

Next issue:

*The deadline for the third issue of the 2006/2007 subscription year, the March 2007 issue is **25 February 2007**. Where possible contributions are preferred in computer-readable format (i.e. e-mail or disc).*

INDEX to issue 86:

1956 konferencia Budapesten - Sólyom László beszéde	19	Hungarian Contacts in New Zealand	40
1956 valósága - Szentirmay Klára	1,3	Kenneth Klára - Anyu, tüntetni megyek	28
50th anniversary commemorations - Auckland	38	Let's Cook Hungarian! – Klára Du Toit	39
50th anniversary commemorations - Christchurch	36	Levél Magyarországról - Pekár István	25-26
50th anniversary commemorations - Dunedin	35	Lökkös, Antal: Remembrance	13
50th anniversary commemorations - Wellington	37	Magyar Millennium Park	30
Across the Iron Curtain to Down-Under - Karl Németh	26-27	October in Hungarian History - Paul K. Hellyer	29-30
Aim of the Magyar Szó	39	Recent News from Hungary (compiled by Paul K. Hellyer)	32-34
Anonymous - Boundary Stone	4	Reflections of an old Hungarian Kiwi - István Szirányi	23-25
"As I Remember" - Elizabeth Kainer	27-28	Reflections on Revolution - István Ladányi	22
Az 1956-os forradalom... - Dr. Szakály Sándor	5-9	Találkozás Wittner Máriával - Szentirmay Klára	20-21
Clippings from Wellington's Evening Post & other papers	10-15	The Truth about 1956 - Klára Szentirmay	1,4
Gyöngyös, Imre: Memento	3	The Unconscious - Dr Endre Maurer	31
Gyöngyös Imre: Emlékeztető	3	Új-zélandi magyarok emlékei '56-ról	21-22
Gyöngyös Imre: Ötven év után	28	United Nations High Commissioner for Refugees	15-18
Gyöngyös Imre: Ötvenhatról	21		

Hungarian Clubs in New Zealand

Auckland Hungarian Club
 President: Nándor Magó
 PO Box 109-138, Newmarket
 Auckland
 Tel: +64 9 535 3527
 Email: mago@ihug.co.nz

Hungarian Society of Wellington
 President: Jozef Citari
 1 Raroa Rd, Kelburn
 Wellington
 Tel/Fax: +64 4 475-7775
 E-mail: jcsitari@yahoo.com

Hungarian Club, Christchurch
 President: István Tóth
 11 Hardy Street
 New Brighton, Christchurch
 Tel: +64 3 355-7448
 Fax: +64 3 355-7458
 E-mail: toth2@xtra.co.nz

VALUE of the FORINT

Rates as of 18 December 2006 .
 Base currency is HUF.

<u>Currency Unit</u>	<u>HUF/Unit</u>
EUR Euro	252.88
USD United States Dollar	193.01
GBP United Kingdom Pound	376.06
CAD Canada Dollar	166.77
AUD Australia Dollar	150.53
<u>NZD New Zealand Dollar</u>	<u>133.21</u>
CZK Czech Republic Koruny	9.12
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	66.47
ROL Romania New Lei	73.78
RUR Russia Ruble	7.31